

ГЛАС

ЛИСТ РЕПУБЛИЧКОГ
ФОНДА ЗА ПЕНЗИЈСКО
И ИНВАЛИДСКО
ОСИГУРАЊЕ

ОСИГУРАНИКА

ТЕМА БРОЈА: Пензије и новчане накнаде Републички фонд ПИО исплаћује на рачуне више од 50.000 корисника који живе у државама насталим на простору бивше СФРЈ, и око 13.000 корисника у још 28 земаља

КОНТАКТ ЦЕНТАР

Радним данима
8-15h

0700/017-017

по цени локалног позива

011/3060-680

за позиве са мобилног
телефона и из иностранства

ПРИНАДЛЕЖНОСТИ СТИЖУ ШИРОМ СВЕТА

ИЗДАВАЧ: Републички
фонд за пензијско
и инвалидско осигурање

ДИРЕКТОР:

Реља Огњеновић

РЕДАКЦИЈА:

Милена Јовановић

Париска бр. 9,

11000 Београд,

011/2030-742

e-mail: glasosiguranika@pio.rs

СЕКРЕТАРИЈАТ:

011/2030-743

011/2030-744

ШТАМПА:

Штампарија

ЈП „Службени гласник“

Београд

ОГЛАШАВАЊЕ:

011/2030-743

Рукописи и фотографије

се не враћају.

Електронско издање:

www.pio.rs/glasosiguranika

Моћно царство навике

Удруштву које се стално мења није лако одржати корак. Сваки дан има нешто ново да се научи. Нова технологија, нова услуга и апликација, нови задатак, углавном наметнут и нежељен. Иако напорно радимо да се прилагодимо, темпо промена, не само у технологији, није сличан ничему што смо могли да видимо у прошлости. А људи су, каже наука, инстинктивно дизајнирани да на нове ствари реагују на начин који има циљ да их заштити. Јер, без обзира на размере или порекло, промене доносе неизвесност која показује да немамо контролу, што уноси претњу, немир и нарушава навiku и удобност свакодневних образаца.

Наши животи се врте око рутине јер она изазива најмање стреса. Фиксно време за посао, за ручак, за спавање, помаже нам да проведемо дан без трошења додатне енергије. Живот је лакши када је сваки дан сличан, а нове ситуације значе неочекиване изазове. То нико не воли, сви желимо сигурно и познато. Емоционална везаност којом се држимо за себе из прошлости је оно што отежава прихватање промена.

Има и оних који верују да већина људи из лењости није заинтересована за било какву врсту промене која од њих захтева напор. И то је легитимно мишљење али у суштини свег нашег опирања леже страхови – од новог и непознатог, од неуспеха, од осуде. Врло често се плашимо да ћему у судару са новим изгледати глупи и неуки – желимо да нас околина види као стручњаке али пробање нечег новог значи да смо почетници и можда нећемо успети из прве. Због тога на сам помен промене, тај мали глас страха лако преузима контролу: нисам довољно добар за то; превише сам стар да бих покушао; сви ће ми се смејати; неуспех је срамотан. Није лако утишати овакве мисли, али све се да увежбати. За почетак гледати у оне који неуспех сматрају делом учења и схватају да ретко када нешто научимо а да ништа бар једном не пође наопако.

Такође, свако од нас има различите профиле ризика. Неки возе тротинете, другима је пакао и паркирање. Једни увек бирају различит пут до посла и назад, а други увек иду у исти ресторани и увек наручују исто јело. Има наравно и оних рационално свесних да нове ствари често и не успеју, па им то ствара почетну подозривост.

Међутим, свако ко је често излазио из своје зоне удобности и пробао нешто ново зна да

превазилажење почетне аверзије према променама може да отвори нове могућности и учини живот испуњенијим. Зашто би се опирали покушају да пробамо нове ствари и начине када знамо да би нам могли користити? Неразумевањем понекад отежавамо процес промена које ће свакако доћи са нама или без нас.

Све те реакције су ипак природне јер постоје тренуци када придржавање за познато служи као извор утехе, посебно ако смо под стресом. Неки страх од непознатог је нормалан, чак и прилагодљив, али када почне да ограничава живот, он постаје проблем. Временом, стално бирање познатог доведе до тога да оклевамо кад год треба да изаберемо нешто ново.

Да ово није појединачни већ друштвени проблем, уочили су и стручњаци разних профила који су идентификовали дугогодишњу напетост између потребе друштва за иновацијама и притиска да се одржи континуитет, познати поредак и стабилност. Помирење ове тензије остаје један од највећих изазова политика данашњице.

За оне који се ипак усуде, награде могу бити обилне: лакша комуникација, ефикасније сналажење у животу, независност, свест о сопственој храбрости и – осећај постигнућа. Ако увек будемо играли на сигурно, ако никад ништа ново не покушамо, пропустићемо многе занимљиве људе и доста забаве.

Ми се мењамо, хтели то или не. Упркос нашој урођеној жељи за стабилношћу и постојаношћу, сама суштина живота је динамична и непрестано се развија. Зато не би било лоше да понекад поново погледамо изазове са којима се суочавамо, овог пута уз наочаре за ту прилику. Да престанемо себе да гледамо као жртве трансформације свега, већ као протагонисте. Свесни да – како је давно Хераклит закључио – не постоји ништа трајно осим промене. Иако је цитат изречен пре 26 векова, и даље је релевантна истина.

М. Јовановић

НАСТАВЉА СЕ РЕХАБИЛИТАЦИЈА АУСТРИЈСКИХ ГРАЂАНА У БАЊИ КОВИЉАЧИ

Испуњени највиши стандарди

У Палати Србија, 23. јула, потписан је Анекс Уговора о пружању медицинске рехабилитације аустријским осигураницима, односно корисницима права на пензију, у Специјалној болници за рехабилитацију Бања Ковиљача. Анекс Уговора потписали су в. д. директора Специјалне болнице Бања Ковиљача др Александар Јокић и генерални директор Завода за пензијско осигурање Аустрије (ПВА) Винфрид Пингера, а потписивању су присуствовали министар здравља Златибор Лончар, државни секретар

Потписивању присуствовао и директор Фонда ПИО Реља Огњеновић, први слева

у Министарству за рад, запошљавање, борачка и социјална питања Ђорђе Тодоров, амбасадор Аустрије Кристијан Ебнер, директор Републичког фонда ПИО Реља Огњеновић и директор Завода за социјално осигурање Зоран Пановић.

Овим Анексом је на неодређено време настављена реализација Уговора потписаног

Министар Златибор Лончар је истакао да је током реализације Уговора у Бањи Ковиљачи боравило више стотина пацијената и да ниједан пацијент није био незадовољан. Министар је указао и да ће управо Бања Ковиљача бити међу првима у Европи која ће се бавити психо-социјалним приступом пацијентима на рехабилитацији, који се тренутно раз-

Потписивањем Анекса настављена реализација Уговора који омогућава лечење аустријских осигураника и пензионера у Бањи Ковиљачи

2021. године, којим је први пут омогућено лечење аустријских осигураника, односно корисника пензија у Бањи Ковиљачи за област мускулоскелетног система. Реализација овог пројекта започела је још крајем 2017, а потписани Уговор се веома успешно спроводио у претходном периоду.

вија у Швајцарској, Аустрији и Немачкој.

– Сигуран сам да ће се ова сарадња унапредити и доћи на још виши ниво, а ово је и шанса за све друге у Србији који желе да постигну овај резултат да крену са радом и достигну овај ниво да их препознају људи из развијених земаља и потписују уговоре да то буде боље за све наше пацијенте и грађане – рекао је Златибор Лончар.

Генерални директор Завода за пензијско осигурање Аустрије истакао је да је захвалан јер у Србији имају таквог партнера.

– Желео бих да истакнем да је из нашег заједничког рада проистекло то да имамо медицинску услугу која је на изузетно високом нивоу, да смо имали пацијенте који су веома задовољни услугом која им је пружена и да смо успели да закљу-

чимо уговор на неодређено, што је један показатељ нашег заједничког рада – нагласио је Винфрид Пингера.

В. д. директора Специјалне болнице за рехабилитацију Бања Ковиљача, др Александар Јокић, подсетио је да је пре три године потписивање уговора оценио као посао века за Бању Ковиљачу.

– Потписивањем овог Анекса успели смо да помогнемо великом броју пацијената који ће се лечити у Бањи Ковиљачи о трошку државе Аустрије којима је матерњи језик ближи него немачки, а услови су гарантовано исти као што су у аустријским бањама – рекао је др Јокић и додао да ће болница добити нову опрему од пензијског осигурања Аустрије, те да ће лекари, физиотерапеути, медицинске сестре и техничари од октобра ове године ићи на обуку у Аустрију.

Александар Јокић је нагласио и да је потписани Анекс Уговора најбољи доказ где је место Бање Ковиљаче у Европи и светској бањској медицини, јер су испунили највише стандарде што су потврдили пацијенти, као и контроле квалитета из Аустрије.

Г. О.

Електронска размена података између фондова

Билатерални односи у области социјалног осигурања између СФРЈ и Савезне Републике Аустрије регулисани су још од 1965. године, а важећи Споразум између Републике Србије и Републике Аустрије о социјалној сигурности потписан је 2012. године и обухвата пензијско, инвалидско и здравствено осигурање и осигурање за случај незапослености.

За око 2.500 корисника који живе у Аустрији а којима Србија исплаћује пензије и остала права из ПИО и за 25.000 аустријских пензионера са пребивалиштем у Србији важна вест је и да су за октобар ове године планирани завршни договори око текста споразума о електронској размени података између РФ ПИО и ПВА, чиме се на најбољи начин учвршћује и даље развија дугогодишња сарадња.

ИСПЛАТА ПЕНЗИЈА ПО МЕЂУНАРОДНИМ УГОВОРИМА

Принадлежности стижу широм света

Исплату пензија и осталих права из пензијског и инвалидског осигурања Фонд ПИО врши корисницима у разним крајевима света, под условима предвиђеним међународним уговорима о социјалном осигурању или под условом реципроцитета уколико са односном државом не постоји закључен међународни уговор о социјалном осигурању. Пензије и новчане накнаде исплаћују се на рачуне нешто више од 50.000 корисника који живе у државама насталим на простору бивше СФРЈ, а принадлежности добија и око 13.000 корисника који живе у некој од још 28 земаља.

Пензионерима који живе у републикама бивше СФРЈ пензије се исплаћују око 10. у месецу за претходни месец. Када је реч о осталим државама, због високих провизија банака пензије се исплаћују квартално, док се у случају изузетно ниских износа, пензије исплаћују шестомесечно. Ове исплате се врше углавном од 12. до 15. у месецу.

Како нам појашњава Марина Јелић, начелница Одељења за исплату пензија по међународним уговорима у Дирекцији Фонда, приликом исплате у иностранство, не рачунајући републике бивше СФРЈ, велики број налога се појединачно реализује, а уз то су у процедуру исплате, поред Фонда, укључене и домаћа банка и инострана посредничка банка, те због тога и сам трансфер средстава на рачуне крајњих корисника може да траје и по неколико дана. Специфичан је случај са Немачком, у односу на остале државе.

– Корисницима са пребивалиштем у Немачкој који су имали стаж и у Србији и у Немачкој, пензија се исплаћује преко три немачка пензијска завода, који тек након своје обраде података, трансферишу средства корисницима. Из тог разлога, ови

Марина Јелић

корисници своје пензије приме нешто касније у односу на остале, углавном крајем месеца – наводи Марина Јелић.

Оно што је посебно важно када су у питању исплате пензија и накнада у иностранство, јесу потврде о животу.

– Фонд ПИО има потписане споразуме о електронској размени података о чињеници смрти са свим фондовима републике бивше СФРЈ. Последњи је потписан са Федералним заводом за МИО/ПИО и почео је да се примењује у јануару ове године. На овај начин Фонд на месечном нивоу добија податке о корисницима који су преминули. Електронска размена података је значајна јер омогућава несметано остваривање и коришћење давања, спречава неосновану исплату пензија и смањује трошкове слања и обраде потврда о животу. Корисници чији су подаци препознати у електронској размени нису више у обавези да достављају потврду о животу о чему их је Фонд обавестио дописом. Међутим, у електронској размени са свим фондовима постоји мањи број корисника чији подаци не постоје у службеним евиденцијама, и ти корисници су и даље у обавези да потврде о животу достављају

на класичан начин у прописаним роковима – објашњава Марина Јелић.

Што се тиче корисника са пребивалиштем у осталим државама, они имају обавезу да сваке године доставе оригинал оверене потврде о животу. Уколико то не учине у прописаним роковима, исплата пензије се привремено обуставља. Иначе, потврду о животу оверава надлежни носилац пензијског осигурања, суд, општина или дипломатско-конзуларно представништво у држави пребивалишта.

Како напомиње Марина Јелић, ако се деси да прође више од 12 месеци од обустављања исплате пензије због недостављања потврде о животу, и корисник потврду достави након тог периода, тада се у одељењу за остваривање права поново цени право и решењем се одређује од ког датума треба поново успоставити исплату, с тим да, у складу са законом, то може бити највише за 12 месеци уназад од дана када корисник поднесе захтев за исплату, уз обавезно достављену потврду о животу.

– Исплата пензија и новчаних накнада у иностранство се врши према годишњем плану динамике исплате, без накнадних исплата, тако да и када се исплата поново успостави након накнадне доставе потврде о животу, корисник ће пензију примити тек приликом следеће редов-

не исплате – наглашава Марина Јелић.

Уколико се корисник пресели из иностранства у Србију или обрнуто, потребно је да поднесе захтев за исплату у Републици Србији, односно захтев за исплату ван територије Републике Србије. Услов за исплату је пребивалиште, односно стални боравак у држави у коју би требало вршити исплату. У оквиру образаца захтева, који се налазе на сајту Фонда www.pio.rs, наведено је и коју документацију је уз захтев потребно приложити.

– Веома је важно нагласити да, уколико корисник прима најнижи износ пензије у складу са Законом о ПИО, приликом пребацивања исплате пензије у неке од страних држава, исплаћиваће му се само износ пензије обрачунат и утврђен решењем, а не најнижи износ пензије, јер је уговором о социјалном осигурању са појединим државама тако прописано. Поред тога, у неке земље се не трансферишу ни новчане накнаде, што такође зависи од уговора о социјалном осигурању са конкретном државом. Зато би корисници пре подношења захтева за исплату ван територије Републике Србије требало да се детаљно информишу у Фонду о условима под којим се исплата одобрава и који је обим права који би имали у том случају – наглашава Марина Јелић.

Весна Кадић Станковић

ВОДИЧ КРОЗ УПРАВНИ ПОСТУПАК ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА ИЗ ПИО

Од захтева до решења (I део)

Права из пензијског и инвалидског осигурања остварују се искључиво – по захтеву. Управни поступак покреће се по службеној дужности само у случајевима када је потребно ново одлучивање о већ утврђеном праву. Иницијатор за овакав поступак су чињенице које су настале након утврђивања права, или су постојале и раније али нису биле познате. Наравно, неопходно је да су те чињенице од утицаја на право. Међутим, прописи који уређују управни поступак налажу заинтересованим појединцима да сами поднесу захтев уколико сматрају да испуњавају услове за неко од права.

Чињеница да дуго радите и да сте навршили године живота потребне за пензију не значи да ћете пензију само због тога почети да користите. Уколико сами не прикупите потребну документацију и не поднесете захтев, нећете постати пензионер. Слично је и са другим правима из пензијског и инвалидског осигурања. Међутим, од захтева до решавања пут је некада краћи, некада дужи. Некада је једноставан, а некада је потребно прећи бројне препреке да би се стигло до циља. Да ли сте се некад запитали шта се све дешава од момента када поднесете захтев, док поштар не позвони на врата са решењем у коверти?

Пре свега, дакле, захтев. Републички фонд ПИО за практично све врсте права има предвиђен образац који странка попуњава. Сврха обрасца је да захтеви буду поднети на исти начин и да увек садрже све потребне податке. Захтев се најчешће подноси на шалтеру организационе јединице Фонда која је најближа адреси пребивалишта странке, али је могуће поднети га и путем поште, препоручено, као и електронски коришћењем е-Шалтера. Уколико се захтев подноси путем портала е-Шалтер, обра-

зац захтева се попуњава онлајн и електронски шаље надлежној организационој јединици Фонда, заједно са скенираним прилозима доказа.

Наравно, даљи поступак се разликује у зависности од тога за које право је поднет захтев. Неки релативно једноставнији поступци не захтевају свеобухватно комплетирање доказа па се и брже спроводе. Ипак, захтеви за пензију су увек најинтересантнији па ћемо њих користити као пример. По подношењу захтева, први корак је формирање предмета. Овај део посла ради писарница, а почиње од провере да ли за исту странку предмет већ постоји. Ова провера подразумева да се испита постојање предмета у било којој организационој јединици Фонда, а не само у оној где је захтев примљен и која је надлежна да по њему поступа. Уколико се утврди да списи предмета већ постоје, они се прибављају и нови захтев се улаже у исти омот. Циљ је да сва документација за осигураника буде на једном месту, што свакако олакшава даљи рад. Очекује се да ће се овај део поступка значајно убрзати у наредном периоду када Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање почне да користи електронску писарницу. По формирању предмета, захтев се заводи доделом одговарајућег класификационог знака, а спи-

си се прослеђују даље. Наредни корак зависи и од врсте захтева. Уколико је поднет захтев за инвалидску пензију, потребно је обавити медицинско вештачење. Наиме, постојање губитка радне способности је први услов за утврђивање права на инвалидску пензију. Управо из овог разлога се приоритет даје вештачењу. Уколико би се вештачењем утврдило да подносилац захтева нема такво обољење по основу ког би имао право на инвалидску пензију, онда би неки други кораци били сувишни. Медицинско вештачење обавља се на основу медицинске документације која је предата уз захтев или евентуално накнадно допуњена и непосредним прегледом осигураника. Орган вештачења затим сачињава налаз, мишљење и оцену и списе предмета доставља организационој јединици надлежној за одлучивање у управном поступку. Медицинско вештачење обавља се и код неких захтева за породичну пензију, у зависности од околности, односно правне и фактичке ситуације.

Уколико је налазом утврђен потпуни губитак радне способности, следећи корак је утврђивање свих података о навршеном стажу и основицама осигурања. Ове чињенице су одлучне и у погледу испуњења услова за стицање права, али и за одређивање висине пензије.

Такође, ово је корак који следи након писарнице у случају захтева за старосну пензију, као и код већине захтева за породичну пензију. Ово је обично и фаза у току поступка која најдуже траје. Ако се питате зашто, одговор је – зато што се у овој фази исправљају пропусти настали кроз читаву радну каријеру једног осигураника. У овој фази је потребно прибавити све податке које су поједини послодавци случајно или намерно „заборавили“ да предају Фонду иако им је то била законска обавеза. Такође је потребно и исправити грешке које су учињене приликом предаје података. Неретко се у овој фази утврди да регистровани подаци дају осигураннику више од 12 месеци стажа у једној години, или да му је основица осигурања мања од један одсто просечне годишње зараде. Овакви пропусти су баш велики и очигледни, али некада су недостаци у подацима мање упадљиви и потребни су знање и искуство да би се уочили и исправили. Корекције у подацима су посебан део проблема. За њих је потребно успоставити контакт са послодавцима, или макар приступити њиховим архивираним подацима. Ово представља један велики сет изазова са којима се референти свакодневно суочавају. Неретко послодавци, или стечајни управници, нису расположени за сарадњу. Некада се од њих чује да немају довољно људи да би претраживали старе податке, па чак и да не знају где се архиве налазе. А подносилац захтева, наравно, за то баш и не мари. Чекање на пензију обично подразумева одсуство других прихода па и не чуди што су будући пензионери најчешће нестрпљиви.

У следећем броју наставићемо причу о путу до решења. Објаснићемо како се решење доноси, право на жалбу, али и још неке детаље из овог, свима значајног, управног поступка.

М. Мирић

Подршка здравом и активном старењу

На седници Владе Србије од 13. јуна 2024. године донета је Одлука о формирању Савета за старење и међугенерациску сарадњу, а почетком јула је, у Палати Србија, одржана конститутивна седница Савета, којом је председавала министарка за бригу о породици и демографију, Милица Ђурђевић Стаменковски. Републички фонд ПИО је, уз представнике више министарстава, академске заједнице, институција и пензионерских удружења, активно укључен у чланство Савета.

Савет ће спроводити мере у оквиру процеса старења, промоције међугенерациске сарадње и вођења здравог и активног старења током целог животног циклуса, нагласила је председавајућа и подсетила да је образовање Савета за старење и међугенерациску сарадњу предвиђено „Стратегијом активног и здравог старења у Републици Србији за период од 2024. до 2030. године“, која је усвојена прошле године ради подстицања сарадње државних органа, стручних и струковних организација и удружења на пољу побољшања квалитета живота.

Двадесети век је доживео револуцију дуговечности. Овај демографски тријумф и брз раст становништва, који је почео у првој половини двадесет првог века, упућује на процену да ће се број особа старијих од 60 година повећати са око 600 милиона 2000. године на скоро две милијарде 2050. године. Демографски тренд старења становништва је присутан у свим државама, развијеним и земљама у развоју, као и у свим срединама, урбаним и руралним.

Оваква глобална демографска трансформација има дубоке последице по живот појединца и заједнице, на националном и међународном нивоу.

Сваки аспект човечанства ће еволуирати: друштвени, економски, политички, културни, психолошки и духовни и у складу с тим морају се благовремено предузети стратешки потези, како би одговор цивилизације био што адекватнији.

Најбрже растућа група старијег становништва су најстарије старије особе, односно они који имају 80 и више година. Промовисање и заштита свих људских права и основних слобода, укључујући право на развој, од суштинског је значаја за стварање инклузивног друштва за све узрасте у којем старије особе учествују у потпуности и без дискриминације и по принципу једнакости. Борба против дискриминације на основу старости и промовисање достојанства старијих особа је од највећег значаја

да би се обезбедило поштовање које старије особе заслужују. Заштита свих људских права и основних слобода је важна за стварање друштва за све узрасте и реципрочни однос између генерација мора се неговати, истицати и подстицати кроз свеобухватан и ефикасан дијалог.

Ј. Тимотијевић

Како одговорити на изазове старења друштва

На петој министарској конференцији Економске комисије Уједињених нација (UNECE) о старењу у Риму, јуна 2022. године, државе чланице UNECE обновили су своју посвећеност имплементацији Мадридског међународног акционог плана против старења, који је усвојен 2002. године. Препознајући велике трансформације у периоду од 2002. до данас, државе чланице су затражиле да се ажурира стратегија имплементације овог акционог плана, тако што ће се све државе ангажовати у истраживања заинтересованих страна о будућој политици старења и на основу тачних података предвидети начин решавања очекиваних изазова за старење друштва у будућности. Србија се у овим активностима наводи као пример добре праксе, јер је формирала консултативни Савет за старење и међугенерациску сарадњу, укључујући представнике различитих владиних министарстава, невладиних организација које раде у области старења и академске заједнице.

Нова директорка Филијале РФ ПИО Ваљево

Деценија рада у бројним службама Филијале Фонда ПИО Ваљево квалификовала је дипломираног економисту Светлану Божић на место новог директора ове филијале. Првог дана јула Светлана Божић, која је до тада обављала посао контролора коришћења права из ПИО, преузела је функцију

директора Филијале која својим радом покрива читав Колубарски округ. Светлана Божић је 2008/09. године ангажована у Фонду, у Филијали Ваљево, у оквиру програма Светске банке, да би од 2013. добила стално запослење у тој филијали. Током овог периода обављала је послове у оквиру

Сектора за медицинско вештачење, потом у матичној евиденцији, а затим у исплатној служби, кроз које је стекла добар увид у пословање и начин функционисања Фонда. Рођена је 26. октобра 1982. године. Основну школу, Ваљевску гимназију и Факултет за пословну економију

завршила је у родном граду. Као бивша професионална кошаркашица, Светлана Божић је играла за клубове у земљи и иностранству, између осталих и за ЖКК „Партизан“ Београд, ЖКК „Спартак“ Суботица, АЕЛ из Лимасола (Кипар) и „Вирум“ из Копенхагена (Данска). Удата је и мајка два сина.

Светлана Божић

Да друштво буде снажна подршка

Изузетно богате активности организоване у оквиру кампање Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и Националне организације особа са инвалидитетом Србије – „Србија без баријера“, обележиле су јул. Ова кампања је осмишљена пре четири године како би се појединачне активности на унапређењу положаја ОСИ одвијале под заједничким слоганом и препознатљивим визуелним идентитетом.

Почетком месеца помоћница министра за рад, запошљавање, борачка и социјална питања у Сектору за заштиту особа са инвалидитетом, Биљана Барошевић, разговарала је са представницима савеза удружења особа са инвалидитетом о реализацији заједничких активности у циљу побољшања квалитета живота особа са инвалидитетом и њихових породица. Ресорно министарство је на овогодишњем Програмском конкурс за унапређење положаја ОСИ са 270 милиона динара подржало реализацију 32 програма савеза који у саставу имају близу 500 локалних организација у Србији.

Биљана Барошевић је говорила о приоритетима у будућем раду и сарадњи са савезима и истакла да су у оквиру ових

програма покренуте бројне активности да се унапреди квалитет живота особа са инвалидитетом и да им се обезбеде једнаке шансе и могућности.

Она је нагласила да се само заједничким радом и инклузивним приступом могу остварити видљиви резултати у циљу стварања Србије без баријера и инклузивне Србије која ће бити најбоље место за живот свих грађана.

У Бањи Кањижа у јулу је одржан пројекат „Летњи камп – Главу горе 2024“, који Удружење дистрофичара Јужнобачког округа реализује пету годину заредом уз подршку Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и Сектора за заштиту особа са инвалидитетом. У 2024. години на Стално отвореном конкурс за унапређење положаја особа са инвалидитетом у Републици Србији за овај пројекат је издвојено 1,1 милион динара, а Удружењу дистрофичара Јужнобачког округа од 2019. до 2024. године за реализацију пројекта Летњег кампа опредељено је укупно 4,6 милиона динара. У активностима овог кампа, које обухватају тематске радионице, турнир у шаху и пливање по Халивик концепту, учествује 50 учесника.

Помоћница министра за рад Биљана Барошевић са представницима савеза удружења ОСИ

У Ковачици је отворен овогодишњи програм „Инклузивни чудо – чудо за све – 5“, за чију је реализацију ресорно министарство у протеклих пет година издвојило око 3,5 милиона динара. Отварању је присуствовала и помоћница министра Биљана Барошевић која је истакла да је спорт значајан сегмент у изградњи Србије без баријера, јер особама са инвалидитетом омогућава да напредују у физичком, емотивном и социјалном смислу. Овај програм спроводи Удружење „Плави анђео“ из Ковачице.

У Србији постоји 60 предузећа за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом, у којима ради 1.542 запослена, од којих је 1.019 особа са инвалидитетом. Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања обезбеђује континуира-

ну подршку овим предузећима са циљем да особе са инвалидитетом и њихове породице имају квалитетније услове за живот, истакла је помоћница министра Биљана Барошевић приликом посете предузећу „NB Tech Company“ у Гроцкој.

Она је још једном нагласила да је важно да заједно омогућимо све услове да особе са инвалидитетом буду једнаке, да имају иста права и могућности и да им друштво буде снажна подршка и ослонац на том путу.

Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања ова предузећа финансијски подржава исплатом месечних субвенција зарада за запослене особе са инвалидитетом и доделом средстава за побољшање услова. За 2024. годину издвојено је 705 милиона динара за подршку тим предузећима.

Г. О.

Филијала РФ ПИО Краљево: Дружење са пензионерима

Удружење пензионера у Врњачкој Бањи организовало је, 28. јуна, традиционалну манифестацију „Видовдански сусрети пензионера“ којој су присуствовали пензионери из целе Србије, као и њихове колеге из општине Братунац из Републике Српске. Манифестацији је присуствовала и директорка Филијале РФ ПИО Краљево Биљана Барловац са запосленима.

Како истичу запослени у Филијали, заједно са директорком Барловац, увек су са

пензионерима на њиховим дружењима и те прилике користе да размене искуства и чују потребе старијих како би заједно радили на побољшању стандарда пензионера и лакшем остваривању њихових права у Филијали Краљево.

Директорка Филијале Краљево присуствовала је и обележавању 50 година рада Удружења пензионера Рашке, са којим Филијала традиционално има добру сарадњу.

Г. О.

Директорка Филијале Краљево Биљана Барловац на обележавању јубилеја пензионера Рашке

Српска Црња: „Боемске ноћи“ у кући Ђуре Јакшића

Забавно-туристичка манифестација „Боемске ноћи“ одржана је по 19. пут у Српској Црњи, родном месту Ђуре Јакшића. Манифестација је посвећена очувању сећања на чувеног песника, сликара и боема чија су многа дела настала управо у кафани.

Родна кућа Ђуре Јакшића у Српској Црњи претворена је у музеј у чијем се изложбеном салону и довршћу одржавају културне манифестације и наступају многи савремени уметници.

Манифестацијом „Боемске ноћи“ која привлачи бројне посетиоце обележава се и слава храма у Српској Црњи. Председник општине Нова Црња, Драган Даничић, истакао је да је манифестација прилика да се представи богата традиција села дужа од 650 година.

Током трајања „Боемских ноћи“ одржане су књижевне вечери, концерти, такмичења у кувању, пецању и шаху, као и дечији програми, а манифестација је добила и ознаку „Најбоље из Војводине“.

Фестивал „Лила-Ло“ у Лозници

Седми „Лила-Ло“ фестивал, који организује Туристичка организација града Лознице, одржан је од 11. до 14. јула. Према речима директорке ТОГЛ, Снежане Перић, овај фестивал афирмише стваралаштво младих којима је и намењен, а циљ је да се уз представљање обичаја лилања и самог фестивала представи на најбољи могући начин и град Лозница.

Током четири дана публика је уживала у разноврсном програму који се одржавао на три локације: у Лозници, Тршићу и Бањи Ковиљачи.

Манифестација је отворена у „Лила-Ло улици“ дефилеом на ком је, на опште одушевљење малишана, прошетала и велика лутка Макс Металика, висока 5м и тешка 300кг. Традиционалном масовном лилању у порти цркве Покрова пресвете Богородице присуствовао је велики број грађана и гостију. Поред смотре фолклора „Састанак“, играло се и „Коло за дукат“, а одржано је и такмичење „Бркови по Вуку“, где је победник однео награду у износу од 50 хиљада динара. Посетиоци су током фестивала имали прилику да уживају у наступима музичких извођача од класичне до хип-хоп сцене попут Who See, Теја Доре и других. Улаз на све догађаје је био бесплатан.

Монографија посвећена Илији Гарашанину

Промоција књиге „Илија Гарашанин (1812-1874) – Великан српске земље“, издате поводом 150 година од смрти великог државника, одржана је 11. јула, у Народном музеју у Аранђеловцу, који је и издавач монографије.

Аутори овог знаменитог и дуго очекиваног подухвата су др Урош Шешум, др Александар М. Савић, др Данко Леовац, др Чедомир Антић, др Милош Јагодић и проф. др Сузана Рајић, која је и уредник издања.

Гарашанин је рођен 1812. године у селу Гарашин код Аранђеловца, а умро 1874. у Гроцкој, где је и сахрањен. Иза себе је оставио значајан политички рад и био један од најзначајнијих српских политичара у 19. веку. Обављао је низ значајних функција, између осталог био је министар спољних и министар унутрашњих послова, као и председник Министарског савета, односно Владе.

Нова ископавања на „Медијани“

На локалитету „Медијана“ 1. јула су започета нова ископавања, око Константинове виле и јужно ка инфопункту и улазу у локалитет, на траси дугој око 700 метара. Из Археолошког института у Београду наводе да до краја јула, кад ископавање треба да се заврши, очекују разноврсна открића и налазе.

Ово је друга година како београдски Институт ту ради ископавања – прошле године је рађен читав потез научног центра који је од изузетног значаја за истраживаче и стручну јавност, али и за ширу јавност јер ће ту бити простор и за радионице, за различите конференције и научне скупове, као и за смештај материјала и његову промоцију. За наредну годину у плану су системска истраживања терми Константинове виле, која су прекинута 2021. услед недостатка неопходних дозвола. Истраживања у склопу пројекта „Медијана 2023-2027“ су у надлежности Народног музеја Ниш и Археолошког института Београд, а њима руководе директорка Музеја Весна Црноглавац и Надежда Гавриловић Витас из Археолошког института.

У децембру 2022. локалитет „Медијана“ је, након десет година реновирања, отворен за посетиоце.

Михољски сусрети и у општини Књажевац

Министарство за бригу о селу покренуло је бројне програме како би оживело села широм Србије, али и олакшало живот мештана у њима. Куповином минибусева, организовањем манифестације која окупља становнике села и куповином сеоских кућа, живот у селима у Србији полако се враћа старој слави, временима здравог живота када је српско село било пример добрих домаћина.

Тако ће у општини Књажевац, уз подршку локалне самоуправе и овог министарства, а на велику радост мештана свих села у општини, бити организована гастрономско-културна манифестација Михољски сусрети села. Општина Књажевац потписала је уговор са Министарством за бригу о селу за доделу бесповратних средстава за организовање ове манифестације у 2024. години.

Такође, програмом Министарства у општини Књажевац од почетка 2024. купљено је пет кућа, а од почетка реализације овог програма укупно 38 кућа са окућницом за младе парове и појединце.

Просечна зарада у мају – 100.170 динара

Просечна бруто зарада обрачуната за мај 2024. године износила је 138.332 динара, док је просечна зарада без пореза и доприноса (нето) износила 100.170 динара, саопштио је Републички завод за статистику.

Раст бруто зарада у периоду јануар-мај 2024. у односу на исти период прошле године износио је 15,3 одсто номинално, односно 9,5 одсто реално, док је просечна нето зарада већа за 15,2 номинално, односно 9,4 одсто реално.

У поређењу са истим месецом претходне године, просечна бруто зарада за мај 2024. номинално је већа за 16,3 одсто, а реално за 11,3 процента, док је просечна нето зарада номинално већа за 16,2 одсто, односно 11,2 одсто реално.

Медијална нето зарада за мај 2024. године износила је 77.571 динар, што значи да је 50 одсто запослених остварило зараду до наведеног износа.

Теслин дан обележен у Вучју

У организацији Савеза инжењера и техничара Лесковац и Удружења Теслин торањ у Србији, манифестацијом Теслин дан 10. јула почело је обележавање Дана науке у Лесковцу. Дан установљен у част рођења славног проналазача традиционално је започет обиласком хидроелектране у Вучју.

„Теслијанце“ који су се окупили из многих градова Србије, као и посетиоце, обишли су заменица градоначелника Лесковца, др Лидија Димитријевић, а у име локалне самоуправе обратила им се чланица Градског већа Александра Стојановић.

– Удружење које је наш данашњи домаћин почиње обележавање у Теслином парку, на овом предивном месту у кањону реке Вучјанке, у хидроелектрани другој најстаријој у Србији која је почела са радом 1903. године. Овај простор је, поред природних лепота, здања хидроелектране, оплемењен Теслином бистом и репликом Теслиног торња – рекла је Стојановић.

Удружење Теслин торањ је 2021. године реплику торња и бисту поклонило хидроелектрани Вучје.

Лесковац: једнократна помоћ за породиље

Из буџета града Лесковца почетком јула исплаћено је 2,2 милиона динара за једнократну помоћ породиљама на име набавке средстава за хигијену одојчади и хране за бебе. Помоћ је исплаћена за 90 породиља.

Од почетка ове године једнократна помоћ исплаћена је за 432 породиље у укупном износу од 10.610.000 динара. Град Лесковац наведену помоћ исплаћује у оквиру мера помоћи породицама са децом која подразумева и помоћ за првих 100 рођених беба у години, суфинансирање пренаталних тестова, уручење ауто-седишта, као и суфинансирање куповине уџбеника за ученике свих разреда основних школа.

Из буџета Лесковца у јулу је исплаћено и 374.833 динара Удружењу дистрофичара.

Ниш: Међународни фестивал фолклора

И ове године, у другој половини јула, Ниш је био домаћин неким од најбољих фолклорних ансамбала света. У тродневном програму наступили су ансамбли из Кине, Бугарске, Колумбије, Словачке, Мађарске, Пољске, Литваније и Србије.

Фестивал је почео традиционалним дефилеом учесника главном нишком улицом где су их грађани одушевљено поздрављали. Након тога, заједничким наступом фолклорних ансамбала из седам земаља и Србије на нишкој Летњој позорници свечано је отворен Међународни студентски фестивал фолклора. Интересовање за манифестацију је било велико не само Нишлија, већ и становника околних места па се, као и ранијих година, за концерт тражила карта више.

Осим у Нишу, фолклораши су концерте 17, 18. и 19. јула одржали и у Белој Паланци, Владицином Хану, Сокобањи, Ражњу и Књажевцу. Фестивал је завршен 20. јула поново заједничким дефилеом у центру Ниша и заједничким концертном на Летњој позорници.

„Десет дана филигран“ у Манаковој кући

Шеста по реду школа филигранских заната, „Десет дана филигран“, одржана је током јула у Манаковој кући (при Етнографском музеју) у Београду.

Полазници различитог узраста, професија и знања имали су прилику да упознају и усаврше једну од најстаријих и најлепших техника обраде метала – филигран, да савладају основне и нешто захтевније потезе, упознају алате за рад, начин увијања и уплитања жице, израду апликација и њихово уметање у оквир предмета, те спајање појединачних орнамената који претходе завршном процесу прављења минђуша, привезака, прстења и другог.

– И сада имамо и почетнике и оне који нас прате од почетка, а ту су и професори и ђаци „Техноарт“ школе. За десет дана може да се разуме шта је филигран, да се „прође“ техника и схвати како настаје један предмет. Предавачи су реномирана имена не само код нас већ и у свету, филигранисти Ивана Станковић специјализована за накит, која је знање и умеће стицала у Скопљу, и Горан Ристовић Покимица, који је занат научио од свог таста из Призрена, а највише сам изучавајући црквене предмете – каже Милена Ђурица, кустос Етнографског музеја.

Школа филигран се реализује као део едукативних програма Манакове куће. На тај начин Етнографски музеј даје свеобухватну подршку трајању и развоју традиционалног уметничког заната филигран, а полазници ће стечене вештине и уметнички рад моћи да прикажу на изложби која ће бити организована крајем године на истом месту.

АКТИВНОСТИ ЗАВОДА ЗА СОЦИЈАЛНО ОСИГУРАЊЕ

Признање Међународног удружења социјалне сигурности

Завод за социјално осигурање, као орган за везу Републике Србије надлежан за примену међународних споразума о социјалном осигурању, у протеклом периоду реализовао је бројне активности у области њиховог спровођења, са посебном пажњом на модернизацију процеса рада и ефикаснију примену закључених споразума о социјалном осигурању.

– Завод за социјално осигурање је у претходном периоду предузео низ активности у циљу закључивања нових Договора о електронској размени података, као и у циљу техничке имплементације оних који су већ закључени. Издвојили бисмо сарадњу на нивоу надлежних институција Републике Србије и Републике Аустрије, у чијим односима се активности спроводе кроз EDAS (Electronic Data Exchange Austria Serbia) пројекат, који се заснива на принципима EESSI (Electronic Exchange of Social Security Information – Електронска размена информаци-

Директор Завода Зоран Пановић (десно) прима награду

ја о социјалном осигурању), односно на систему који је у примени у државама Европске уније. Паралелно са пројектом EDAS, институције пензијског осигурања припремају системе за електронску размену података о чињеници смрти и о износу пензије. Овај корак омогућиће корисницима права да у будућности неће морати да достављају уверење о животу, једном годишње, како би несметано наставили да примају своје пензије – наводи в. д. директора Завода за социјално осигурање, Зоран Пановић.

Пановић истиче и да је у току активан рад на закључивању нових споразума о социјалном осигурању, те да су у том циљу одржани преговори надлежних органа Републике Србије и Републике Албаније, као и надлежних органа Републике Србије и Републике Португалије, на којима су учествовали и представници Завода за социјално осигурање.

– Поред наведеног, у претходном периоду

ступили су на снагу и нови споразуми о социјалном осигурању. Споразум између Владе Републике Србије и Владе Републике Француске о социјалној сигурности, заједно са административним споразумом за његово спровођење који обухвата области: здравствено осигурање, здравствена заштита, пензијско и инвалидско осигурање, осигурање за случај повреде на раду и професионалне болести и додаток за децу, ступио је на снагу 1. децембра 2023. године. Споразум између Републике Србије и Аустралије о социјалној сигурности, заједно са административним договором за његово спровођење, ступио је на снагу 1. фебруара ове године и обухвата област пензијског и инвалидског осигурања и област применљиво законодавство. Ради ефикасног спровођења наведених споразума, утврђени су и двојезични обрасци за њихову примену. Имајући у виду да су у претходном периоду ступили на снагу и Споразум између Владе Републике Србије и Владе Републике Тунис о социјалној сигурности, као и Споразум између Владе Републике Србије и

Владе Републике Азербејџан о социјалној сигурности, у току је финална фаза утврђивања текста двојезичних образаца за њихову примену, након чега ће уследити њихово парафирање – објашњава Зоран Пановић.

Завод за социјално осигурање је у протеклом периоду био организатор и учесник разговора органа за везу и билатералних и мултилатералних састанака од којих издвајају разговоре органа за везу са представницима Аустрије, Мађарске, Француске, Црне Горе, Словеније, Бугарске, као и учешће на Сусретима директора фондова/завода за пензијско/мировинско и инвалидско осигурање држава насталих на простору бивше СФРЈ у Теслићу и Данима разговора (међународним саветодавним данима) у области пензијског и инвалидског осигурања између надлежних организација Републике Србије и надлежних носилаца пензијског осигурања СР Немачке, Републике Аустрије и Републике Хрватске.

– Закључно, желимо да истакнемо да је Заводу за социјално осигурање на Регионалном форуму социјалне сигурности за Европу, одржаном у Порту, од 16. до 18. априла ове године, Међународно удружење социјалне сигурности (ISSA), водећа међународна организација за институције социјалног осигурања, доделило признање за заслуге за транспарентност у примени међународних уговора о социјалном осигурању. Ово признање представља значајну мотивацију да активности из надлежности наше институције наставимо да спроводимо на ефикасан и квалитетан начин, уз тенденцију унапређења и модернизације већ постојећег модела пословања – нагласио је директор Завода за социјално осигурање, Зоран Пановић.

Г. О.

Учесници разговора органа за везу Републике Србије и Републике Аустрије у јуну ове године у Бечу

До посла по немачком рецепту

Знања, способности, вештине и компетенције стечене током целог живота кроз школовање и рад, волонтерске делатности, хобије, пословне и дужности у оквиру породице ускоро ће моћи да се сертифицију и да се за то добије потврда, такозвани „Пасош компетенција“. У томе ће грађанима који желе да се bolje позиционирају на тржишту рада и ради лакшег проналажења посла помоћи саветници из Миграционог сервисног центра (МСЦ) који делује при Националној служби за запошљавање (НСЗ).

Пасош компетенција је алат за запошљавање који је конципирао немачки Институт за образовање одраслих и спроводи се већ годинама у многим земљама ЕУ, као и у БиХ. До сада га је код нас спроводила Мрежа активиста за Пасош компетенција у Србији, уз подршку Немачке организације за међународну сарадњу – ГИЗ (Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit), а од јесени наставља и НСЗ.

То заправо значи да ће саветници Миграционог центра уз помоћ овог инструмента грађанима пружати још квалитетније саветовање и подршку при дефинисању и вредновању зна-

ња, вештина и искустава стечених током живота. За разлику од класичног каријерног саветовања, Пасош је више усредсређен на оснаживање саветоване особе, односно на јачање њених снага кроз дефинисање компетенција које већ поседује, али и препознавање неискоришћених потенцијала за развој нових.

Процес је етапни и да би се добио Пасош саветник и саветовано лице треба да прођу кроз шест поглавља. Прво је „Мој живот – преглед“, односно окретање читавом досадашњем животу, и „Линија живота“, односно визуелни приказ досадашњих периода или догађаја који су обележили стицање знања, вештина и компетенција.

– Поглавље 2 приказује стварне примере за попуњавање појединих области деловања, а представља, за савето-

вано лице, техничку и садржајну припрему за битна поглавља која следе. Поглавље 3 подразумева детаљну разраду личних области деловања саветованог лица. Те области деловања су следеће: Школовање, Додатно усавршавање, Пословни живот и пракса, Домаћинство и породица, Хоби и интересовања, Служење војног рока/Цивилно служење војног рока, Политички и/или социјални ангажман и Посебне животне ситуације – објашњава саветник за запошљавање у Филијали НСЗ за град Београд, Мирослав Јовић.

Како истиче, Поглавље 4 које представља биланс компетенција саветованог лица је преткретница у којем оно одређује како ће се односити према свим оним сазнањима, препознатим у областима деловања, али и како их може користити за будуће планове у животу. По завршетку овог поглавља се израђује потврда Пасош компетенција. То је посебан документ, а саветовано лице по његовом добијању само одлучује да ли ће тај документ стављати уз радну биографију/CV приликом конкурсисања за запослење.

У Поглављу 5 овај инструмент пружа саветованом лицу могућност да дефинише реалан циљ или циљеве, али и да планира кораке који би га водили ка тим циљевима.

– После ових пет целина саветовано лице је свесно својих вештина и компетенција, дефинисало је интересовања, циљеве и будуће кораке, а то значи да може приступити Пасошу плус, односно ући у Поглавље 6. Ту се саветованом лицу нуде упутства за припрему документације за конкурс и припрему за интервју, прецизирање компетенција. Ту се одлажу и сведочанства и сертификати, сакупљене потврде и други докази о ангажманима саветованог лица – наводи Јовић и додаје да је, према досадашњој пракси у Србији, потребно између три и пет сусрета саветника и саветованог лица да би се Пасош израдио.

Током априла и маја саветници за запошљавање НСЗ прошли су обуку и сертификацију за рад. Филијале НСЗ у којима ови сервисни центри функционишу налазе се у Београду, Новом Саду, Суботици, Нишу, Краљеву, Крушевцу, Бору, Новом Пазару и Врању.

Марија Симовић-Максимовић

ПОДСТИЦАЈИ ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ РУРАЛНОГ ТУРИЗМА

Више од хиљаду домаћинстава у систему е-Туриста

Радна група за одлучивање о учешћу у финансирању пројеката развоја и унапређења руралног туризма и угоститељства у Републици Србији донела је одлуку о додели бесповратних средстава у укупном износу од 150 милиона динара, саопштило је Министарство туризма и омладине.

Подстицаји су додељени за најбоље рангирана 82 регистрована сеоска туристичка домаћинства, етно куће и салаша чији су пројекти испунили све критеријуме прописане уредбом за добијање средстава за реконструкцију и додатно опремање постојећих угоститељских објеката за смештај.

Највећи број корисника бесповратних средстава за развој сеоског туризма, која се први пут додељују ове године, налази се у регији Западне Србије (28), АП Војводине (20) и Централне Србије и Шумадије (19).

Ова мера је значајно стимулисала улазак у легалне токове великог броја сеоских туристичких домаћинстава, чији је број повећан за трећину у односу на период непосредно пре усвајања уредбе, и данас их има 1.052 у централизованом систему е-Туриста, будући да је регистрација била услов за учешће у програму подстицаја.

О термину потписивања уговора корисници ће бити накнадно обавештени, пише на сајту Министарства туризма и омладине.

М. С. М.

УСПЕШНО РЕАЛИЗОВАНИ ПРОГРАМИ САВЕЗА МНРО СРБИЈЕ

Подршка за децу и родитеље

Савез удружења за помоћ ментално недовољно развијеним особама Србије (Савез МНРО Србије) је кровна организација у чијем саставу се налази 50 удружења широм земље, чији је заједнички циљ унапређење права и положаја особа са интелектуалним инвалидитетом. Подршка се односи на особе свих узраста и степена интелектуалне инвалидности, као и на читаву породицу и утицај на друштвено окружење.

Савез током године реализује велики број програма усмерених на оснаживање породице. Један од њих је Мала школа за децу и родитеље, која се одржава још од 1985. године. Програм Мале школе подељен је у два дела: подршка породици (родитељима) и рад са децом. Основна идеја Мале школе је да окупи родитеље чија су деца у раном узрасту, родитеље који се тек суочавају са дијагнозом свога детета, којима је потребна подршка за родитељство.

Ове године програм Мала школа за децу и родитеље организован је у Врњачкој бањи, од 21. до 23. јуна. Учествовало је 15 деце и 11 родитеља из разних крајева Србије. Родитељи су

Програми усмерени на оснаживање породице: Мала школа за децу и родитеље

кроз рад са стручњацима различитих профила усвојили нова знања и доживели разноврсна искуства кроз размену са другим родитељима, вођени терапеутским групним радом. Оснажени и много јачи настављају даље, са вером да нису сами у изазовима који их чекају на даљем путу родитељства.

Истовремено тим стручњака ангажован је у раду са децом са сметњама у развоју најранијег узраста. У непознатом али стимулативном окружењу деца су добила прилику да уз подстицај стекну нова сазнања, другаре и да учећи кроз игру у веселој атмосфери развија-

ју животне вештине. Деца су први пут усвојила искуства ван породице са новим људима у широј заједници.

Мала школа за децу и родитеље у континуитету је препозната и подржана од стране Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, кроз Програмски конкурс Сектора за заштиту особа са инвалидитетом.

Друга активност, која је одржана од 24. до 25. јуна ове године такође у Врњачкој бањи, јесу Акциони дани родитеља и стручњака, традиционална активност Савеза МНРО Србије која се веома успешно реализује већ

неколико деценија. Учествовали су представници великог броја удружења, чланова Савеза, која су представила свој рад у протеклом периоду са акцентом на иновативне програме у оквиру кампање „Србија без баријера“. Гости предавачи били су Тања Ђорђевић, која је презентovala начин рада и искуства из Норвешке, из Осла, и Алма Струјић, која је представила значај превенције у настанку хроничних болести. У радној атмосфери, уз високу мотивисаност свих присутних, сва предавања и презентације били су инспиративни и покретали су учеснике на размену идеја и дискусију. Покренуте су идеје за остваривање партнерстава и заједничких активности у будућем раду Савеза и удружења.

У име ресорног министарства, свечаном отварању и радном делу оба скупа присуствовала је Јулијана Станисављевић, а у име општине Врњачка Бања присутнима се обратио члан Већа Драган Миленковић. Уводничар и модератор била је Маријана Тарановић Тодоровић, дефектолог, секретар Савеза МНРО Србије.

М. Тарановић Тодоровић

У СОМБОРУ ОТВОРЕН КЛУБ МЕЂУГЕНЕРАЦИЈСКЕ СОЛИДАРНОСТИ

За већу укљученост старијих

У Геронтолошком центру Сомбор 21. јуна је свечано отворен Клуб међугенерациске солидарности, настао у оквиру „Age+“ регионалног пројекта подршке старијим особама.

У име локалне самоуправе догађају су присуствовале заменица градоначелника Сомбора, Љиљана Тица, и чланица Градског већа за област социјалне заштите, Јована Миљевић.

Клуб међугенерациске солидарности је свакодневно отворен за потребе корисника, њихових породица и осталих особа старије животне доби са подручја града, као и за групе младих волонтера који су анга-

Клуб ће унапредити друштвени живот старијих Сомборца

жовани на некој од активности на унапређењу инклузије старијих: хуманитарној, образовној, спортској, забавној или

здравственој, као и активностима везаним за родну равноправност, хортикултуру, музику, плес и правна питања.

Град Сомбор је у овај пројекат ушао почетком године и тиме се определио за унапређење положаја старијих кроз разне активности чији је крајњи циљ оснивање Центра међугенерациске солидарности у који су укључени Геронтолошки центар Сомбор, Градско удружење пензионера Сомбор, сомборски вртић „Мали принц“ и Омладински центар Сомбор.

Пројекат „Age+“ се реализује уз донаторску подршку Аустријске развојне агенције и Volkshilfe Solidaritat, а у Сомбору га спроводи Tara International Consulting doo из Новог Сада.

Иванка Огњанов

Похвале председнику Савеза и стручној служби

Седница Извршног одбора Савеза инвалида рада Србије (СИР Србије) одржана је 27. јуна ове године, у Београду. На дневном реду била је Информација о раду Савеза између две седнице ИО, Предлог програма и плана рада за 2024. и Предлог финансијског плана за ову годину, као и информација о начину обележавања

информацију о раду организације између две седнице ИО истакавши да је тај рад био врло успешан. Цекић је поднео извештај о обиласцима организација, одржавању трибина и округлих столова, спортских и других манифестација, али је говорио и о проблемима са којима се сусрећу инвалиди рада, те о мерама предузиманим код

Изложба удружења инвалида рада

На дан седнице ИО СИР Србије, Савез је, у Прес центру МТС дворане, организовао и изложбу ручних радова својих креативних радионица. Изложба је реализована уз подршку Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања – Сектора за заштиту особа са инвалидитетом, у оквиру кампање „Србија без баријера“.

Своје радове представила су удружења инвалида рада из Бољевца, Дољевца, Зајечара, Књажевца, Крагујевца, Лесковца, Новог Пазара, Трговишта, Шапца и београдских општина Палилула, Чукарица, Обреновац, Савски Венац и Барајево.

Председник Савеза Божидар Цекић захвалио је на подршци Министарству за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и помоћници министра Биљани Барошевић, и представници Министарства Јулијани Станисављевић уручио захвалницу за велики допринос унапређењу положаја инвалида рада и успешну сарадњу.

3. децембра – Међународног дана особа са инвалидитетом. Седници је, поред чланова Извршног и Надзорног одбора Савеза, присуствовала и Јулијана Станисављевић из Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања.

Седницу је отворио Божидар Цекић, председник Извршног одбора Савеза инвалида рада Србије, који је представио

институција да се њихово материјално стање побољша.

У наставку седнице усвојени су предлози Програма и плана рада, као и Финансијског плана Савеза за 2024. годину, и саопштено је да се ове године Међународни дан особа са инвалидитетом, према инструкцији ресорног министарства, неће обележавати појединачно у локалним

Председник СИР Србије Божидар Цекић уручио је захвалницу Јулијани Станисављевић, представници Министарства за рад

организацијама, већ као централни догађај на нивоу Савеза.

Председник Савеза Цекић, који је и члан Савета Владе за питања особа са инвалидитетом, информисао је Извршни одбор да је образована Радна група за израду нове Стратегије унапређења положаја ОСИ у Републици Србији за период 2025-2030. година, као и Радна група за израду Нацрта закона о организацијама ОСИ, и известио о њеном досадашњем раду.

На крају седнице чланови Извршног одбора СИР Србије упутили су похвале за рад и залагање стручној служби и председнику Савеза.

М. Јовановић

САРАДЊА У ОКВИРУ ПРОГРАМА „ЕРАЗМУС ПЛУС“

Пензионери из Лендаве учили у Кањижи

Образовно-културна установа „Кнеса“ из Кањиже и Раднички универзитет из Лендаве (Словенија) остварили су успешну сарадњу у оквиру програма Европске уније „Еразмус плус“, који обезбеђује финансирање пројеката у области образовања одраслих и младих. Кањишка установа је била извођач информатичке обуке групи пензионера из Лендаве за руковање таблетима.

Словеначки пензионери су, како кажу, видели на интернету да је кањишка „Кнеса“ акредитована за обуку, па су

одлучили да свој пројекат реализују у Србији иако су имали могућности да то ураде у Хрватској, Аустрији или некој другој држави. У Кањижи је недељу дана боравило 15 полазника из три удружења пензионера и инвалида из Лендаве, а похађали су интензиван курс у трајању од 25 часова, који је водио Чаба Газдаг, наставник информатике у Основној школи „Каролина Карас“ из Хоргоша.

У Кањижи имају искуства у раду са сениорима на курсу руковања паметним телефо-

нима, а поред обуке руковања таблетима, гостима из Словеније циљ је био и побољшање знања српског језика, тако да су се за све апликације обучавали на српском.

Рахела Хојник Келенц, директорка Радничког универзитета Лендава, каже да су у оквиру Еразмус акредитације добили дозволу националне агенције да полазнике пензионере за различита оспособљавања могу повести широм Европе.

– За Кањижу смо се одлучили јер је двојезично подручје као и Лендава. Ту смо наишли на

изузетно добар пријем и добру организацију која нам је пружила могућност и спровела курс унапређења дигиталних компетенција, а наши пензионери су поред тога желели да освеже и побољшају знање српског језика – каже гошћа из Лендаве, уз очекивања да ће се сарадња са Кањижом наставити.

Гости из Словеније искористили су боравак и да са руководством Општинског удружења пензионера Кањиже разговарају о могућностима сарадње.

М. Митровић

У НИШУ 17. РЕГИОНАЛНО СПОРТСКО ТАКМИЧЕЊЕ ПРИПАДНИКА ТРЕЋЕГ ДОБА

Победили дружење и лепа атмосфера

Последњег дана јуна одржана је 17. Регионална Олимпијада спорта, здравља, културе и екологије трећег доба – Ниш 2024. У сарадњи са градском општином Црвени крст, Градском организацијом пензионера, Домом здравља и уз учешће бројних градских и државних институција манифестацију је, под слоганом „За активну и креативну старост“, организовао Покрет трећег доба Ниш. Како наводе, ово спортско надметање у основи носи обележје културе уметности живљења у старости. Реч је о новом односу према старости и старењу, па самим тим и о улози свих удружења и организација које окупљају старије и пензионере.

Иначе, као и претходних година, и ове је интересовање за такмичење било изузетно велико. У пет спортских дисциплина такмичило се више од 200 пензионера организованих у 40 екипа из Нишавског, Моравичког, Пиротског и Јабланичког округа. Ове године учествовале су и три екипе са 18 так-

мичара са Косова и Метохије. Највише такмичара било је из Нишавског округа, њих 150, из Пиротског 20, из Јабланичког је било две екипе и из Моравског једна са пет такмичара.

Оцена свих учесника је да су овакве и сличне манифестације неопходне старијима и да су дружење са својом генерацијом и лепа атмосфера током надметања победницима и овог спортског сусрета. Ипак, свако такмичење подразумева и поене и победнике, а у Нишу су резултати били следећи: у кошарци су три прва места заузеле екипе из Грачанице, Нишке бање и Беле Паланке; у фудбалу су најбољи били спортисти из Бабушнице, а друго и треће место припало је нишким општинама Палилула и Медијана. У дисциплини штафета два прва места освојиле су екипе из Нишке бање, док је трећа била Бела Паланка. У пикаду су најбољи били такмичари из Бабушнице, друга је била екипа нишке општине Пантелеј, а трећи тим Градске организације пензионера Ниша који је у шаху био још бољи

На надметању пензионера у Нишу више од 200 учесника

и освојио прво место. Шахисти Бабушнице су били други а Пироту је припало треће место.

Свеукупни победници овогодишњег такмичења су екипа Бабушнице, Градска организација пензионера Ниша и екипа нишке општине Медијана. Најбољима су уручене медаље и дипломе, а свеукупним победницима пехари и дипломе.

У оквиру надметања одржан је и Базар здравља. Лекари и медицинско особље нишког Дома здравља били су на располагању пензионерима који су желели да измере ниво шећера у крви, висину крвног притиска, одреде проценат масно-

ће у организму, да прегледају стање коже и младежа, као и да добију савете специјалиста о здравим стиловима живота и важности превентивних прегледа. Организатори истичу да је један од циљева ове акције да се грађанима пружи квалитетне здравствене услуге без чекања и заказивања, да се изађе у сусрет старијима, као и да се такви скупови организују на отвореном како би били приступачнији за што већи број људи. Интересовање је овог пута било велико, тим пре што је акција прилагођена грађанима у трећем животном добу.

Љ. Глоговац

ЛЕТО У СВРЉИГУ БОГАТО ДЕШАВАЊИМА

За све жеље и афинитете

У Сврљигу, на Спортском центру „Пастириште“, током јула и августа одржавају се многобројне културне и спортске манифестације које имају своју публику. Тако Видовдански турнир, најпознатији и најстарији у Србији, окупља велики број љубитеља фудбала, који у вечерњим сатима уживају из утакмице у утакмицу.

Ту су и обавезне игре и песме из разних крајева света – Међународни фестивал културно-уметничких друштава из Сврљига и околине.

Упоредо теку припреме за најпознатију туристичку, привредну и културну манифестацију – Белмужијаду, која се одржава почетком августа. Након тога на програму

је Јанијада у Ликову, па Михаљски сусрети села у оближњем селу Преконога. Сабор гајдаша балканских земаља биће одржан почетком септембра.

То је само део манифестација са дугом традицијом. Осим њих, у многим срединама се одржавају турнири, игре, литије, прославе, једном речју богато је сврљижско лето.

И базен у Сврљигу је овог лета препун купача, право освежење за домаће и госте. За свакога по нешто, ради понека кафаница, кокице, семенике и прича до касно у ноћ.

Спортски центар „Пастириште“ стално се изграђује и улепшава. Недавно је Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре одобрило средства

Видовдански турнир у фудбалу увек привуче много гледалаца

за пројекат Спољно уређење спортског комплекса „Пастириште“. У плану је и уређење кеја на Сврљижском Тимоку и постављање Туристичког инфо стоп центра. Са тим инвестицијама уредиће се овај део општине за још бољи провод Сврљижана и њихових гостију.

С. Ђорђевић

Гозба за сва чула

Када зађе сунце и дневна врева утихне, у многим градовима широм света оживе ноћни маркети. Препуни мириса, боја и звукова, они пружају јединствену прилику за доживљај локалног начина живота, културе и кухиње на један сасвим другачији начин. Ови базари су много више од обичног места за куповину и нуде незаборавну авантуру коју не можете наћи на редовним дневним пијацама или у тржним центрима.

Концепт ноћних пијаца датира вековима уназад. Помињу се већ у 7. веку у Кини а, историјски гледано, то су била места где су се окупљали трговци и путници како би искористили ниже вечерње температуре за обављање послова. Данас се могу наћи на свим континентима, а у Европи и Северној Америци их карактерише мултикултурални аспект јер најчешће на њима разне етничке заједнице излажу своје карактеристичне производе и храну.

Може се слободно рећи да је храна срце ноћних маркета и један од главних разлога због којих их људи посећују. Тако звана „улична“ храна на овим маркетима нуди широк спектар јела која одражавају локалне кулинарске традиције уз примесу модерних трендова – месо са роштиља, брза храна, разне врсте алкохолних и безалкохолних пића, слаткиши ... прави гастрономски рај.

Осим хране, ноћни маркети нуде и велики избор робе. Посетиоци могу наћи свашта – од одеће по повољним ценама, уникатних комада, ручно рађеног накита и играчака, природне козметике, музичких плоча, до традиционалних сувенира. Куповина на ноћним маркетима често укључује ценкање, што доприноси забавном карактеру и пружа додатно узбуђење.

Део ноћних базара је често жива музика или ди-џеј задужен за добру забаву, али и различити перформанси. Све ово чини их одличним местима да се нађете са пријатељима и сјајно проведете. Стога и не чуди изузетно интересовање и одлична посећеност.

Треба истаћи да није занемарљива ни улога коју ноћни маркети играју у подршци локалној економији. Они пружају платформу за мала предузећа, занатлије и продавце хране да допру до ширих маса и покажу свој квалитет без великих трошкова повезаних са малопродајним просторима. На тај начин доприносе очувању традиционалних заната и кухиње. Ноћни маркети дају прилику локалним уметницима да покажу своје таленте и придобију пажњу евентуалних

Београдски ноћни маркет одржан у јулу на пијаци Скадарлија (Бајлонијева пијаца)

купаца. Такође, подстицу и туризам привлачећи посетиоце који желе да искусе локалну културу и храну.

Од 2016. године свој ноћни маркет има и Београд. Овај јединствени фестивал хране, пића, дизајна и занатства одржава се у вечерњим сатима на градским пијацама под слоганом „Ново лице пијаце“. Тих дана пијачне тезге се претварају у деликатесне радионице, галерије, барове, ресторани и бутике, а Београђани и сви други који се ту затекну имају прилику да уз добру храну и пиће, забаве и музику али и неизоставну куповину, уживају у овом необичном изласку и виде Београд у једном другачијем светлу.

Многи мали предузетници и креативци су прву прилику да се представе широј јавности добили управо на Београдском ноћном маркету, а по угледу на њега настао је низ сличних манифестација, док су градске пијаце представљене на потпуно нов начин и постале занимљивије ширем кругу људи. Београдски ноћни маркет је зачетник оваквих догађаја у Србији и региону, а посебно интересантно је да су чак и Бечлије управо од Београђана преузеле овај концепт и 2022. године организовале ноћни маркет на коме је учествовало 13 од укупно 17 бечких пијаца. Иначе, београдска манифеста-

ција се одржава под покровитељством ЈКП „Београдске пијаце“ и удружења „Најјачи укуси Србије“.

По угледу на Београдски, 2017. године је, на Рибљој пијаци у Новом Саду, одржан и први Новосадски ноћни базар. Окупио је 160 излагача и 4.000 посетилаца, а нису били запостављени ни најмлађи за које су организоване едукативне радионице. Од тада до данас, са 62 одржана ноћна базара, ова манифестација је постала традиционална, а број излагача се удвостручио. Од 2021. године организациони тим Новосадског ноћног базара проширио је своје активности и на друге градове Србије, те се ноћни базари организују и у Зрењанину, Ваљеву, Сремској Митровици, Врднику, Бечеју. Подршку ноћним базарима пружају различите државне институције и министарства, туристичке организације градова у којима се одржавају, ЕУ, али и појединачне компаније.

Упркос изазовима које доноси модерно окружење, ноћне пијаце остају популарне и налазе свој пут до посетилаца. Било да сте гурман, неко ко трага за повољним ценама или просто желите да боље упознате локалну културу, посета једном оваквом догађају биће дивно искуство које ћете памтити.

Драгана Лукић Лазовић

У СОМБОРУ ОДРЖАН ФЕСТИВАЛ УЛИЧНИХ СВИРАЧА

Музика са балкона привукла рекордан број посетилаца

Целовечерње уживање у ритмовима џеза, блуза, рока

Највећа сомборска пешачка променада у центру града је, 20. јула, била место окупљања више од тридесет уметника и бендова, на сада већ традиционалној манифестацији „Вече уличних свирача“.

Програм је почео у 18 сати испред Жупаније наступом гудачког квартета Belissimo из Новог Сада, док су се са градских балкона од 19 сати смењивали звуци познатих нумера жанровски различитих музичких састава, што је овој манифестацији дало посебан печат а посетиоцима незабораван визуелни и мелодијски доживљај.

Јединствени jam session привукао је и велики број гостију из суседних градова и општина, док је пријатних 28 степени након тропских врелина ову магију додатно употпунило.

Из суседних улица су се сливале колоне знатижељника свих узраста јер су сем музике били припремљени и пратећи програми за децу, од којих је највише пажње привукла „школица“ циркуских вештина удружења „Креативни погон“.

Ко се то вече затекао на сомборском корзоу, могао је да уочи и оригиналне непомичне људске статуе и да се крај њих фото-

Чланови „Креативног погона“ учили малишане циркуским вештинама

графише, да осети чари вожње фијакером или да са терасе оближњег кафеа посматра шаренило боја и покрета поворке која се несвесно њихала у ритмовима џеза, блуза, латино или рок музике. Комплетан програм је на главној бини заокружио наступ Old Hat Orchestra пружајући угодан осећај природних звукова аутентичних инструмената и вокала.

Фестивал је одржан у организацији Културног центра „Лаза Костић“ Сомбор и Уметничке асоцијације Inbox, уз подршку локалне самоуправе.

Иванка Огњанов

ЈУБИЛАРНИ РОЂЕНДАН СВРЉИШКЕ КОЛОНИЈЕ „ARS TIMACUM“

Развој уметности и уметничког укуса

Ликовна колонија „Ars Timacum“, културна манифестација међународног карактера која се сваког лета одржава у Сврљигу, обележила је двадесети рођендан – две деценије рада и постојања. Овогодишња јубиларна колонија одржана је од 24. до 29. јуна уз учешће 20 еминентних сликара.

На овогодишњој приредби, поред осталих, учествовали су и уметници који су допринели самом њеном оснивању, раду и трајању. На отварању манифестације и изложбе радова са прошлогодишње колоније своје задовољство истрајним радом изразили су како домаћини колоније, тако и присутни уметници.

Представници организатора, Центра за туризам, културу

и спорт из Сврљига, бираним речима описали су две деценије рада Ликовне колоније и пружили топлу добродошлицу свим учесницима овогодишњег јубиларног догађаја.

Од свог оснивања 2003. године, Ликовна колонија „Ars Timacum“ обојила је културну и ликовну сцену Сврљига, утичући на формирање и обликовање естетских укуса посетилаца и љубитеља уметности. Сваке године специфични сликарски изрази учесника, инспирисани окружењем и атмосфером колоније, доприносе стварању јединствених уметничких дела која потом красе просторије Центра. Високи естетско-уметнички критеријуми су постали синоним за ову манифестацију,

која је задобила значајно место у региону.

– Значај ликовне колоније и њен допринос културном уздицању је немерљив за једну малу средину. Њеним дугогодишњим трајањем створен је несвакидашњи уметнички сјај, изнедрен огроман број ликовних уметничких дела и створена нераскидива пријатељства која ће трајати – рекла је Милена Ристић, организатор манифестације.

Последњег дана трајања Ликовне колоније у холу Центра за туризам, културу и спорт приређена је изложба ликовних дела насталих на овој манифестацији. Центру је на чување и бригу остављено око 30 слика које су нашле своје место у његовој Галерији.

Слике са 20. Ликовне колоније изложене у холу Центра за туризам, културу и спорт Сврљиг

Сумирањем утисака о активностима овогодишње колоније учесници су најавили нову еру уметности у Сврљигу.

С. Ђорђевић

Калдрмом римски император и патуљци

Великим ватрометом неколико сати иза поноћи 7. јула симболично је спуштена завеса на Лесковачки карневал 2024. „Пунолетство“ ове јединствене манифестације обележено је на најбољи начин: овогодишњи карневал окупио је више од три стотине учесника из 36 карневалских група, и делегације из више градова Србије, те из петнаестак земаља из региона и средње и западне Европе. Целовечерње програме на централном градском тргу пратило је дневно од три до пет хиљада гледалаца.

Дуж градске „штрафте“ и на главном тргу Лесковчани су од 3. до 6. јула могли да виде богат карневалски програм за децу, за љубитеље моде и кућних љубимаца и још понешто за свакога. Прво је, како доликује, изабрана мала принцеза карневала, трогодишња Уна Петковић, а затим и краљица карневала Јелена Миленковић (22) из Лесковца, будућа глумица и новинарка. Карневал мажореткиња, Фестивал ватре, Карневал кућних

Награда за најбољу кореографију – Креативни студио Авангарда из Лесковца

љубимаца и Пузијада бебица биле су пратеће манифестације у великом и пребогатом овогодишњем програму.

Карневалску поворку предводила је др Лидија Димитријевић, заменица градоначелника Лесковца, у друштву са руководством Борда карневалских градова – ФЕКК-а.

– Данас је посебан дан за нас, јер слаavimo 18. годишњицу и пунолетство Лесковачког карневала! Поносни смо што смо успели да одржимо ову традицију,

окупљајући љубитеље карневала из целе Србије, али и шире. Карневал је манифестација која нас све повезује и подсећа на важност заједништва и радости – рекла је др Димитријевић.

Када је реч о победницима, тешко је било издвојити најбоље јер су сви оставили одличан утисак. Специјални жири је ипак рекао своје па су победу ове године однеле групе: Креативни студио Авангарда из Лесковца за најбољу кореографију; Moonlight shadow из Лесковца

за најбољу маску и Газели струмички из Струмице за најбољу карневалску групу. Према незваничној оцени публике и представника медија, истакли су се још и Римљани, император и поданици, Голубиначке мачкаре, Афричко племе – карневалисти из Илирске Бистрице у Словенији, Карневалска група из турске Јалове, новосадске Бразилке и многе друге.

Срца Лесковчана освојила је и већ чувена Пузијада бебица, у две категорије, коју су организовали удружење „Две бабице“ и Градски атлетски клуб – ГАК Лесковац. Све бебице су добиле медаље, а победници и мале пехаре.

За учеснике карневала, у организацији Туристичке организације Лесковац, приређени су приједи у Градској кући и кабинету градоначелника др Горана Цветановића.

Манифестацију је већим делом финансирала локална самоуправа, а помогли су и бројни спонзори из Јабланичког и суседних округа.

Томислав Стевановић

У ЈАНОШИКУ ОДРЖАН ТРАДИЦИОНАЛНИ ДАН ВИШЊЕ

Од баклава до пита и торти

Испред Етно дома у центру јужнобанатског села Јаношик 22. јуна одржан је 16. по реду Дан вишње – манифестација која је и овај пут окупила произвођаче и љубитеље ове воћке али и производа од вишања, напитак, компота и посланица. Покровитељи овог традиционалног гастрономског фестивала су Завод за Словачке који живе у дијаспори и општина Алибунар.

На штандовима су своје производе и домаћу радиност изложиле чланице Удружење жена „Јаношичанка“, иначе организаторке манифестације, и још девет сестринских удружења из Војводине. Приредбу је отворила председница „Јаношичанки“, Милушка Хрћан, која је гостима пожелела да понесу лепе утиске и представила богату етно ризницу словачке народне ношње.

Одржано је и традиционално такмичење у припремању посланица од вишања – од баклава и пита до торти. Прво место освојила је Аничка Мангер из Јаношика, друго екипа удружења из Арадца, а треће Удружење жена „Добричанка“ из истоименог места.

Посетиоци су могли да пробају и друге воћне специјалитете, дела вештих руку: џемове, пите, слатко, сокове. Пошто је Дан вишње и прилика да се представи традиција словачког народа, приређен је културно-уметнички програм у коме су учествовали Црквени хор „Глориа“, женска певачка група Словачког културно-уметничког друштва „Јаношик“ и песникиња Ана Урбан. У историјама Удружења „Јаношичанка“ приређена је и посебна изложба.

У културно-уметничком програму учествовала је женска певачка група „Јаношик“

Председник Месне заједнице Павел Хрћан навео је ипак да се површине под вишњама у селу смањују, па чак и раскрчују из разлога што нико није услишио потребе да се селу помогне у набавци једне хладњаче неопходне за откуп и складиштење вишње. Ова воћка је иначе симбол Јаношика и мештани је гаје од давнина.

Ференц Косо

ВЕЧНИ ЗНАЧАЈ УЛОГЕ БАКА И ДЕКА

Важно место у свим временима и културама

Баке и деке имају немерљив значај у животу вероватно сваког човека који је имао срећу да буду део његовог детињства, а некад чак и млађег одраслог доба. Помоћ и подршка коју баке и деке пружају својој деци када постану родитељи готово је подразумевана и свакако непроцењива, а недавно је у Шведској то на неки начин и законом препознато и уређено.

Наиме, 1. јула ове године Шведска је донела револуционарни нови закон на основу кога баке и деке могу да преузму бригу о унуцима и да за то буду плаћени до три месеца током прве године дететовог живота. Ова новина долази након што је Риксдаг, шведски парламент, у децембру прошле године одобрио предлог о преносу родитељског додатка.

У складу са овим законом, родитељи могу пренети део свог родитељског додатка на баке и деке детета. Према подацима владине Агенције за социјално осигурање, брачни пар може пренети максимално 45 дана, док самохрани родитељ може пренети 90 дана.

Наравно, да би се ово остварило одређени услови морају да се испуне, па су и правила за баке и деке иста као и она која важе за обично родитељско одсуство. Један од услова је да особа буде осигурана за родитељски додаток, што већина људи у Шведској јесте.

Препознавање значаја улоге коју баке и деке имају кроз овај шведски закон, могло би се рећи да се поклапа са „златним добом бака и дека“ како га називају аутори једне студије спроведене у Ирској. Како у својој анализи наводе, од свих померања у искуству родбинских веза, једно од најдраматичнијих је оно које се односи на баке и деке. Пре 1900. године у већини друштава било је мало вероватно да већина деце у било којој фази живота имају по двоје бака и дека. У Ирској, типичан учесник у овом истраживању стар око 70 година добио је прво дете са око 27 година, а затим постао дека, односно бака са око 54 године. С обзиром на тренутни очекивани животни век од 82 године, ово имплицира да ће у улози баке, тј. деке бити око двадесет осам година. Међутим, имајући у виду све веће померање узраста за добијања првог детета и све више брака без деце, аутори закључују да би данас могло бити „златно доба бака и дека“ у многим регионима.

Иако је важност подршке коју они пружају константа, временом су се десиле одре-

ђене промене у међугенерациским односима, а свакако постоје разлике и када су у питању различите културе.

Ирске баке и деке су стално пружале подршку у бризи за своје унуке током двадесетог века, али се значај ових међугенерациских односа знатно променио током времена. Почетком века заједничко становање је било уобичајено за баке и деке, њихову одраслу децу и породице, док је данас много чешће да баке и деке живе одвојено, али у близини својих унука и често их виђају. Ова транзиција је у складу и са међународним трендовима. Поред тога, промене се током времена дешавају и у квалитету међугенерациских односа и динамици моћи између генерација. Један пример који је сада присутан у многим регионима, а посебно на Западу, јесте да родитељи могу ограничити оно што сматрају мешањем бака и дека у њихов стил родитељства.

Приликом разматрања разлика у улогама које баке и деке имају у контексту различитих култура, уочава се да су у западном свету, рецимо, они мање укључени у бригу о унуцима због старости и индивидуалистичких вредности као што су независност и самоиспуњење, у односу на друштва у којима је акценат на значају колектива и традицији. Подаци кажу да у Кини, на пример, око 70 до 80 одсто деце одгајају баке и деке као примарни старатељи, а просечна дужина периода током кога деца живе са баком

и деком је осам година. Осим бриге, често пружају и финансијску подршку, на пример за образовање. Ту је и део популације бака и дека који напуштају своју сеоску средину да би мигрирали у градове како би помогли деци кроз бригу о унуцима, а ове промене су последица притиска који трпе родитељи на веома конкурентним савременим радним местима.

Генерација бака и дека, пре свега оних који се у тим улогама нађу раније, често постане и такозвана „сендвич генерација“, бринући, с једне стране, о унуцима, а са друге о својим остарелим родитељима. И као да то није довољно, уз те две улоге често буде присутна и она радна, јер још увек немају довољно година да би се пензионисали. Ово је карактеристично, поред осталих, и за кинеско друштво, а посебно за баке и деке у руралној Кини, што је у супротности са стереотипом „слободних“ дека и бака у западном свету.

Без обзира на све разлике које евидентно постоје међу различитим културама, као и на промене које су се временом десиле у односима међу генерацијама, могло би се рећи да ће важност улоге коју баке и деке имају бити вечно присутна, како у контексту вишеслојне подршке коју пружају својој деци која су постала родитељи, тако и у смислу велике улоге коју имају у животу, психосоцијалном развоју и одгајању својих унука.

В. Кадић Станковић

Пензионерски живот у студентском кампусу

Да ли идеја да се вратите на колеџ у пензији изазива вашу радозналост? Ако је тако, пензионерска заједница заснована на универзитету може бити савршено окружење за следеће поглавље у вашем животу, гласи једна од реклама за такозване универзитетске пензионерске заједнице, најновији и све популарнији алтернативни облик живота у пензији у Сједињеним Државама.

Старија популација, познато је, расте експоненцијално и све су бројнији међугенерациски програми који је повезују са младима кроз обострано учење. Своје место у тој сарадњи одавно су пронашли и колеџи, за сада на заједничку корист. У том смислу нове заједнице за живот пензионера у факултетским градовима су места где они могу, ако желе, да учествују у свим редовним активностима на факултету као што то чине студенти – да похађају наставу или различите курсеве, користе библиотеке, одлазе на утакмице. Добијају универзитетску пропусницу која им омогућава да присуствују свим часовима и дешавањима, али уз изузетну предност да не морају да полагају испите. Поред тога, становници овакве пензионерске заједнице имају читав низ уобичајених услуга становања за старије особе, укључујући потребну негу и здравствене услуге. Голф колица могу да их возе по кампусу, иако су многи и даље способни за планински бицикл.

Универзитети кажу да су препознали жеље нових генерација пензионера које траже креативне начине да живе активно и ангажовано у пензији. Желе да наставе да уче нове ствари, да стичу искуства и да комуницирају са млађим а не само са својим генерацијама. У САД сваког дана више од 10.000 бејби бумера наврши 65 година, те су и могућности за алтернативне облике пензионисања све веће. У поређењу са претходним генерацијама, људи који сада одлазе у пензију су богатији, образованији и изборљивији. Желе да остану активни, витални и укључени. Све те жеље могу да испуне у универзитетском кампусу и то је тренд који се шири. Иако је прва пензионерска заједница успостављена тек 2009. године, око 85 универзитета широм САД, међу којима и неколико најбољих, већ нуди аранжмане за старије особе. Према проценама, до сада је око 20.000 старијих Американаца усвојило концепт „студентског“ живота у трећем добу.

За универзитете, добродошлица пензионерима итекако има смисла. Многи се суочавају са падом уписа, делом узрокованим и демографским променама. На националном нивоу, упис на основне студије је пао са више од 18 милиона студената у 2010. на испод 16 милиона у 2022. години. Школе ипак тврде да је њихов мотив више образовни и друштвени – подстицање међугенерациског мешања – него финансијски. Истина је међутим да ове заједнице обећавају солидан извор прихода јер концепт доживотног учења за све узрасте није јевтин. Стамбени аранжмани варирају од станова свих величина до индивидуалних кућа, а цене се крећу од 200.000 до чак милион долара, уз месечне накнаде за одржавање од 1.800 до 10.000 долара. Велики део тог износа је намењен за будућу потребну негу или квалификовану помоћ у кући. Постоји додуше и могућност рефундирања ако се становник исели или пак премине без коришћења додатне здравствене заштите. Због свега тога финансијски стручњаци саветују да се они који желе и могу да приуште такав живот у пензији ипак добро информишу пре него што уложу животну уштеђевину.

Мада се мора признати да осим несумњиве удобности и комфора, ове заједнице имају велику додатну вредност: две генерације које раздваја и 50 година повезују се на нове начине од којих обе имају користи.

Брачни пар Сандерс који је у осмој деценији и има одраслу децу и унуке, већ две године живи у пензионерској заједници на Аризона државном универзитету. Како кажу, нису желели да им се сви разговори

своде на питања шта их данас боли и које лекове пију. „Уопште се не осећамо као да смо се преселили у дом за старије особе. То је заиста узбудљиво окружење, сваки дан разговарамо и дружимо се са младима“, истичу Сандерсови.

Креатори овог програма управо су га и осмислили као двосмерну улицу, свакодневну међугенерациску везу у којој ће старији људи са искуством у различитим професијама постати „ментори“ студентима, неко ко ће их бодрити, бити им узор. Са друге стране, и студенти ће делити своја знања са старијим станарима кампуса – углавном технолошка али и знања језика.

Постојала је бојазан каква ће бити реакција младих којима колеџи представљају и место за бекство од родитељског надзора, те да ли ће присуство старијих променити атмосферу на предавањима. Као и то да ли ће старији имати приговор на буку и ноћне забаве. Обе генерације се успешно одупиру овом стереотипу, тек понеки слушни апарат на настави показује да су ти часови мало другачији.

Уз то, „независни доживотни ученици“, како их официјелно зову, за сада оспоравају све претпоставке о томе како може изгледати пензионисање.

– Потпуно сам импресионирана њиховом способношћу да се повежу са младим „колегама“ и прилагоде новом начину живота – каже Линдзи Бигли, директорка овог ангажмана на Универзитету Аризона. Спремни су да се носе са новом технологијом, да се боре кроз лекције шпанског заједно са 19-годишњацима и – уживају у томе.

М. Јовановић

УДРУЖЕЊЕ ПЕНЗИОНЕРА ОПШТИНЕ ЧУКАРИЦА

Свака киша поплави просторије

Невреме које је захватило Београд крајем јуна нанело је велику штету Удружењу пензионера Чукарице. Свака киша поплави канцеларије и оштети зидове и инвентар. Изнад просторија Удружења се налази тераса са запушеним одводима, затрпаним брдом смећа. После сваке кише на тераси се створи мало језеро, прелива се дуж зидова и улази у просторије пензионера. Зидови и подови су влажни, столарија је претрпела штету и уништен је део документације. У Удружењу кажу да су успели донекле да санирају штету, али су остали влажни зидови, бућ и неугодни мириси.

Милош Костић

У напуштеној четвороспратници пензионери су једини станари, са нерешеним статусом. Раније смо писали о нерешеним имовинско-правним проблемима са којима се суочавају чукарнички пензионери.

– Зграда површине близу 4.000 квадрата је запуштена и изузев Удружења нема других станара. Због тога је постала место окупљања бескућника, наркомана и других којима ту није место. Постоје три власника

Влага и бућ нагризају зидове просторија Удружења

и објекат је предмет вишегодишњег судског спора којем се не назире крај. У неким будућим плановима предвиђено је да зграда буде хотел. Ми се привремено али већ дуги низ година налазимо на спорној локацији и неизвесно је где ћемо се удомити уколико будемо били присиљени да напустимо зграду. Све наде полагамо у локалну самоуправу да нам пронађе адекватан про-

стор за несметани рад – каже председник Удружења Милош Костић.

На Чукарици живи више од 40.000 пензионера, а Удружење броји 1.200 чланова. Зашто тај број није већи, Костић објашњава великом конкуренцијом других удружења. Поред гранских удружења (Удружење пензионера Лола), активни су „Стари Чукарничани“, потомци ратника, борачке организације и други. С обзиром да раде у неадекватном простору, задовољни су тренутном бројношћу.

Захваљујући Фонду ПИО, 500 најстаријих становника Чукарице добило је бесплатан опоравак у неком од рехабилитационих центара. Подељено је и 609 хуманитарних пакета за материјално најугроженије пензионере.

У Фонд солидарности учлањено је 450 пензионера и сваког месеца поделе позајмицу за десетак чланова под повољним условима. Воде рачуна да не премаше дозвољени лимит од 600.000 динара. У међувремену, наводи Костић, обишли су и 20 непокретних и болесних пензионера и уручили пригодне поклоне, а у акцијама предњаче активисти у месној организацији из Железника.

Током маја око 150 чланова боравило је у посети Сокобањи и Сијаринској бањи. За септембар у Удружењу планирају још неке занимљиве дестинације.

Милан Ашковић

ПЕНЗИОНЕРИ КЊАЖЕВЦА АНГАЖОВАНИ НА СВИМ ПОЉИМА

Неговање културе сећања

Чланови Удружења пензионера Књажевац успешно су реализовали све своје активности и, како кажу, заслужено одлазе на годишњи одмор. Осим поделе пакета за социјално угрожене пензионере у општини Књажевац, организовали су и манифестацију „Мој град“ испред свог удружења, а били су и почасни гости на смотри у Лесковцу која окупља фолклораше из целе Србије.

У сарадњи са Фондом ПИО, Удружење пензионера Књажевац расписало је конкурс за расподелу пакета солидарне помоћи пензионерима, те је најугроженијима са територије општине Књажевац подељено 396 пакета.

Манифестација „Мој град“ окупила је чланове КУД „Сунчана јесен“ и бројне грађане на платоу Дома културе, а посетиоци су уживали, као и увек, у богатом културно-уметничком програму.

У организацији Удружења пензионера града Лесковца одржана је 15. по реду манифестација Међународни фестивал фолклора трећег доба. На фестивалу су учествовала бројна удружења, а пензионери књажевачког удружења и КУД „Сунчана јесен“ представили су се играма из свог краја, односно играма из Књажевца и Буцака. Још једно признање овом удружењу stigло је као потврда марљивог труда и рада.

Књажевачки пензионери обележавају важне историјске датуме – Дан борца

Треба рећи и то да су, као истрајни чувари од заборава важних историјских датума, у Књажевцу чланови Удружења пензионера обележили Дан победе над фашизмом, 9. мај, Видовдан, 28. јун, и Дан борца, 4. јул. Заједно са грађани-

ма, представницима СУБНОР-а Књажевац, резервним војним старешинама, члановима борачке организације и представницима локалне самоуправе, положили су венце у знак сећања на жртве ратова.

И. Вуликић

Побратимство са суседима

У витринама Удружења пензионера града Врања све је више повеља о братимљењу са организацијама трећег доба у Србији и иностранству.

Највећа и најстарија пензионерска дружина у Врању, која је основана 19. августа 1946. и окупља више од 4.500 чланова, дуго гаји побратимске односе са ветеранима рада из Пожаревца, Прокупља, Ниша, Беле Паланке и Алексинца. Председник Удружења Стојче Павловић апострофира и побратимство са неколико македонских пензионерских организација. Пензионери из Скопља, Охрида, Битоља, Куманова и Штипа жељни су да се виде и друже и радо су виђени гости побратима у врањском крају.

Српски и македонски побратими поново ће се дружити у Врању 19. августа. На велики хришћански празник Српске православне цркве Преображење Господње врањска пензионерска организација обељежиће свој дан и славу. Ето

Прошле године чланови Удружења пензионера Врања славу обележили весело

праве прилике за дружење, размену искустава, забаву и разоноду побратима из многих вароши Србије и Северне Македоније.

– Пријатељство и побратимство са домаћим и македонским пензионерским организацијама заснива се на сарадњи у области организовања друштвеног живота и размени искустава. И на тај начин ублажава се усамљеност врањских и македонских пензионера. Побратимство пензионерских организација настало је из другарских и

пријатељских побуда – наглашава Стојче Павловић.

Председник Удружења пензионера „Ђеренка“ у Врању, Томислав Стојановић, подсећа да је братимљење стари обичај пријатељства који потиче из давних времена.

– О братимљењу хришћана и муслимана у Босни сведочио је средином 17. века турски путописац Евлија Челебија. Из старина знамо да је братимљење обичај старији од хришћанства. Пракса братимљења постојала је још у антици, у Хомеровој

„Илијади“ – тврди председник „Ђеренке“ Стојановић.

Мимо званичних и договорених размена посета представника комшијских удружења, пензионери из Северне Македоније и Врања, углавном познаници и пријатељи, у дане викенда једни другима одлазе у госте.

– Углавном долазимо у шопинг. Лепо нам је у Врању јер су људи у родној вароши писца Боре Станковића изузетно срдачни, културни и предусретљиви. У врањским бутицима и другим дућанима купујемо гардеробу, прехрамбене производе. Некада и преспavamo код пријатеља у Врању – задовољна је Виолета Миноска из Куманова.

И други пензионери потврђују да су све учесталије посете македонских и српских исписника Врању, Скопљу и Куманову. На руку им иде чињеница да шопинг одредишта нису далека. Од Врања до македонске престонице је 90, а до Куманова 70 километара.

Веселин Пешић

ПЕНЗИОНЕРИ ГРАДСКЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ ПИРОТ У ПОКРОВЕНИКУ

Гости и домаћини заједно у колу

Ни киша која је цело преподне ромињала, ни магла која беше покрила село Покровеник, на обронцима Старе планине, нису поколебале тридесетак чланова Градске организације пензионера Пирот, предвођених председником ГОП-а Јованом Николићем, да у заказано време стигну у ово место и на неки начин увеличају сеоску славу – Константиновдан. Госте је дочекао председник Месне заједнице Славко Костадиновић, на чију иницијативу су пиротски пензионери дошли у Покровеник, у коме се тога дана појавио и незапамћен број аутомобила и гостију.

Након кратког предаха, чланови ГОП-а су кренули са реализацијом свог најпре спортског програма за мештане села. Пензионери и пензионерке су се, са подједнаком вештином, надметали у шутирању лопте на мали гол, скоку у даљ из места и пикаду, на платоу који су мештани припремили за ту прилику.

У поподневним сатима почео је културно-забавни програм и организована је седенћа. Најпре је пиротска солистичка народне музике и учесница емисије „Никад није касно“ – Ана Спасић, уз пратњу супруга Јордана на хармоници, отпевала неколико песама из пиротског краја и других крајева Србије, као и босанске севдалинке и песме из Македоније. Затим је наступила група „Ћилим“ коју чине пензионерке Емилија Јовановић, Владислава Павловић, Лозана Ћирић и Радмила Милошевић.

Ништа мање мештане није одушевило ни излагање о Константину Великом, младог историчара Милорада Ћирића. Цео програм је водила др Грана Тодоровић-Ранчић, чланица ГОП-а од формирања. На крају се развезло и заједничко коло мештана и гостију.

Мештани Покровеника рекли су све најбоље о програму којим су пензионери увеличали славу села.

Група „Ћилим“ – одличан квартет пиротских пензионерки

– Убеђен сам да ћемо и убудуће наставити сарадњу са ГОП-ом, на обострано задовољство – казао је председник МЗ Славко Костадиновић.

А дочеком и гостољубивошћу домаћина одушевљен је био и Јован Николић, председник ГОП-а. Једном речју, задовољни и гости и домаћини, а дружење је на крају употпуњено заједничком вечером.

Стево Панакијевски

БОСИЛЕГРАД

Петровдански вашар на тромеђи

У селу Голеш код Босилеграда, на тромеђи Северне Македоније, Бугарске и Србије, 12. јула одржан је традиционални међународни вашар „Краиште 2024“, којем је присуствовало више од 12.000 људи.

После подизања заставе и интонирања државних химни учеснике панађура поздравили су председници општина Крива Паланка, Ћустендил и Босилеград, Сашо Митковски, Огњан Атанасов и Владимир Захаријев. Указано је на велику важност међуграничне сарадње и јачања економских, туристичких и културних веза између Бугарске, Северне Македоније и Србије.

На петровданском масовном окупљању посетиоци су пазарили разноврсну робу из велике понуде. Имало је много тога квалитетног да се добро поједе и попије. Дружење и народно весеље било је у знаку богатог културно-уметничког програма у којем су учествовали вокални солисти и фолклорни ансамбли из Ћустендила, Криве Паланке и Босилеграда. **В. П.**

ЖАБАРИ

Обележили крсну славу

Прослави Светог Мануила, Савела и Исмаила, крсне славе пензионера Жабара, 30. јуна ове године, присуствовали су гости из удружења пензионера Костолца, Велике Планае, челни људи општине Жабари и 28 чланова ове општинске пензионерске организације.

Удружење пензионера Жабари је иначе обезбедило огрев за своје чланове – 550 тона угља, у више месечних рата отплате. Такође, организовали су поделу 200 хуманитарних пакета које је обезбедио Републички фонд ПИО за пензионере са ниским примањима. Према речима председника Удружења Животе Момчиловића (на слици), организовали су неколико једнодневних екскурзија у овој години: Копаоник, манастир Лепенац, Шабац, а у наредним месецима ићи ће у Острог у Црној Гори.

– Пензионери општине Жабари желе што активније да проведу слободно време на екскурзијама, веома смо задовољни овим излетима, свима нам је пријало дружење – истакао је председник Живота Момчиловић уз оцену да су излети у потпуности успели. **М. М.**

БАЈИНА БАШТА

Летовање у Албанији

Удружење пензионера Бајина Башта је трећу годину узастопно организовало летовање у Албанији за своје чланове. На летовање је отишло 20 чланова, а 10 дана боравка у Драчу и превоз у оба правца коштао је 340 евра по особи.

– Потпуно смо задовољни боравком у Драчу. Плажа је врло лепа, а смештај, храна и услуга су беспрекорни. У наредној години планирамо да на летовање у исто место одведемо још више наших чланова – рекао нам је председник Удружења пензионера Бајина Башта, Недељко Ракић. **М. А.**

ЗРЕЊАНИН

Прослава јубилеја

Удружење зрењанинских пензионера постоји десет година, а своју јубиларну годишњицу обележило је славом на Видовдан, 28. јуна. Прослави у једном ресторану у Зрењанину присуствовало је око 250 гостију.

– Веома смо задовољни одзивом наших пријатеља који су дошли у великом броју. Ове године су кумови на прослави били брачни пар Фелиција и Мистор Јон. Живимо у мултинационалној средини и част је и задовољство да се што више нас укључи. Кумови су били обучени у своје традиционалне народне ношње и тај обичај је постао пракса код нас – истакао је председник овог удружења Добривој Михајлов.

Он је навео да Удружење добро функционише и има разне активности и шест секција, а у плану је оснивање још једне – поетске.

– Дошли смо на ту идеју како бисмо обучили наше чланове и подстакли их да читају поезију или чак да пишу песме. Имамо већ две чланице које су издале по неколико књига поезије. Поред свих стандардних активности набавке намирница и финансирања чланова, циљ нам је што више заједништва и слоге, а највише да усамљене чланове извучемо из куће, активирамо их и оплеменимо свакодневницу. Сматрамо да смо у томе успели, те смо јако поносни – нагласио је Михајлов и додао да су се многи препородили кроз ове заједничке активности, а да ће се Удружење потрудити да настави са квалитетним садржајем и оправда указано поверење. **Љ. А.**

ВЕЛИКА ПЛАНА

Екскурзија за памћење

Удружење пензионера општине Велика Плана било је на, кажу, незаборавној једнодневной екскурзији у Сремској Митровици.

Према речима Миодрага Милосављевића (на слици), председника плањанског удружења, дочек у Сремској Митровици био је врло срдачан.

– Дочекала нас је, са својим сарадницама, председница Градског удружења пензионера Сремска Митровица и потпредседница Савеза пензионера Војводине, Мирјана Трескавица, у Клубу пензионера, уз со и погачу, послужење и пиће. Затим смо организовано обишли православну цркву, ископине античког града Сирмијума, Царску палату, као и музеј посвећен I и II светском рату. Након тога заједнички ручак за чланове оба удружења и наш позив домаћинима да дођу у Велику Плану, и ми имамо шта да им покажемо – истиче Миодраг Милосављевића.

Како наводи, ове године у плану Удружења пензионера општине Велика Плана су и екскурзије у Нови Пазар, Пирот, Зрењанин, у септембру на Смедеревску јесен. Од осталих активности ту су бројни шаховски турнири и обележавање 10. октобра – Дана ослобођења Велике Планае у II светском рату.

М. М.

ЛЕСКОВАЦ

Са Врањанцима у манастиру Прохор Пчињски

Око 60 чланова Удружења пензионера града Лесковца, предвођених Љубинком Пешић и Весном Ђорђевић, поводом Петровдана обишло је манастир Св. Прохора Пчињског и Врањску бању, као и друге знаменитости Врања и Пчињског округа.

Посебан пријем старијим Лесковчанима приређен је у историјама Удружења пензионера града Врања. Током дружења, коме су присуствовали и представници других удружења пензионера из Пчињског округа, разговарало се о међусобној сарадњи током ове године.

Заједнички ручак организован је у Стационару Врањске бање, а том приликом је одржано и предавање о заштити здравља старије популације.

Током јула лесковачки пензионери обилазе још Сијаринску бању, а већ следећег месеца крећу нова путовања на север Србије и у суседну Црну Гору.

Т. С.

СУБОТИЦА

Сарадња са пензионерима из Сегедина

Удружење пензионера ПТТ саобраћаја Суботица већ више од 15 година има успешну сарадњу са сродним Удружењем ПТТ пензионера из мађарског града Сегедина. Чланови два удружења се редовно састају једанпут годишње на заједничком излету и дружењу. Ове године је, 5. јуна, суботичко удружење, на позив колега из Сегедина, путовало њима у посету на једнодневни излет у Серваш.

Дугогодишња сарадња удружења пружила је прилику за међусобно упознавање и размену искустава, из којих произлази промовисање пријатељства два народа и две суседне државе. Како кажу, оваква дружења доносе радост за чланове оба удружења, који са њих понесу само лепе успомене.

Председник Удружења пензионера ПТТ саобраћаја Суботица, Дубравко Бугарски, захвалио је председници удружења из Сегедина, Жужани Молнар, на срдачној добродошлицы и гостопримству, нагласивши да су позив прихватили са одушевљењем.

Бугарски је позвао колеге из Мађарске да им следеће године буду гости, истакавши да их са радосћу и нестрпљењем очекују. На излет у Серваш путовало је 35 чланова суботичког удружења, а дружење се завршило заједничким ручком у лепој атмосфери и сумирању утисака.

Г. О.

ВРАЊЕ

Све више чланских књижица

Удружењу пензионера „Ђеренка“ у Врању ове године приступило је 70 нових чланова.

Секретар Удружења Славка Крстић истиче да ова организација ветерана рада, основана у децембру 2017, сада има 558 чланова. Годишња чланарина је 400 динара.

Руководство Удружења „Ђеренка“ у Врању недавно је одлучило да уместо пет пута годишње одсад сваког месеца организује једнодневне екскурзије и посете православним светињама, бањама и културно-историјским знаменитостима Србије.

Председник „Ђеренке“ Томислав Стојановић каже да је намера Извршног одбора ове врањске организације пензионера да се чланови чешће окупљају и друже, организовано посећујући значајна одређишта српске историје, религије, туризма и културе.

Тако су последњих месеци пензионери „Ђеренке“ посетили Буковичку и Куршумлијску бању, археолошки локалитет винчанске културе из млађег каменог доба Плочник код Прокупља, а боравили су и у Великој Плани и обишли оближњи манастир Копорин, као и цркву Покајница са женским манастиром.

В. П.

НОВОБЕОГРАДСКИ ПЕНЗИОНЕРИ ПО ТРАДИЦИЈИ У ПРОЛОМ БАЊИ

Вода лечи и расположење

Скоро две деценије традиционално пензионери Новог Београда, Месна заједница Сава – Блок 45, два пута годишње бораве у Пролом бањи. Проводе десет дана на терапијама у мају месецу и у јесен. Ове године одлазак у Пролом бању организован је преко аутобуског превозника куповином повратних карата са пензионерским попустом. У бањи су такође имали попусте на групни боравак. Окружени попустима и са државним ваучером од 10.000 динара, пензионери ма је остала „брига“ како да троше паре намењене бањању.

Омеђена планинама Радан и Копанник, много хваљена Пролом бања и њена лековита вода достојне су свих тих похвала. Ми ћемо их изоставити јер су познате.

Мајску групу новобеоградских пензионера водила је Маја Бига, туристички водич прекаљен професионалним искуством. Састав групе био је „шарен“ и по старости и по броју боравака у бањи. Једна дама, по надимку Беба, прославила је 96. рођендан и право из Гејзир базена „ускочила“ у комби који је водио излетнике у Куршумлију, а после у Куршумлијску бању. У Куршумлији су обили манастир Св. Николе, задужбину из XII века жупана Стефана Немање, а Куршумлијска бања, отворена за госте прошле године, опремљена је и уређена као у холивудском филму где туристи могу да виде шуме у котлини, спортске терене, статуу богиње здравља Хигије и Краљеву кућу „чика Пере“ – Петра I Карађорђевића.

Менаџер Пролом бање, једновремено њен ПР и вођа излета, Марина Цветковић, својски се трудила да свако излетовање камером овековечи. Даме излетнице „крстиле“ су је именом глумице Грејс Кели јер лепо прича и лепо изгледа, па им је улепшала фотографије за успомену.

Одмор на клупи па на пливање у Гејзир базен, Миле, Мирјана и Драгица

Као у Холивуду: обновљени хотел у Куршумлијској бањи и излетници Мира, Вера, Маја, Беба и Миле

Десетодневно дружење, терапије, заједничко обедовање у ресторану зближило је неколоко нових пријатеља. Пензионерка Мирјана Медеић, бивши судија и адвокат, и њена сестра Драгица Радак често су се дружиле са Хамом – Хамдијом Горанчићем, Болетом – Богољубом Курандићем и сниматељем ових дружења. Хамо је увек био пажљив при избору свог менија, а Боле је у спортској опреми пленио шармом и поклањањем ружа освајао пензионерке.

Вајкајући се Хамо је причао о свом пензионерском статусу и времену из некадашње Југославије када је годинама радио у Грађевинском предузећу „Иван Милутиновић“, и то у Либији. Имао је елитну плату али нису за све плаћани доприноси за социјално осигурање, па је његова пензија таква да га регрутује у редове пензионера који „вапе“ за попустима.

Сличну, готово исту судбину у свом радном веку доживела је и Драгица Радак, трговачки радник из Београда. Она сада, као и док је активно радила, негује башту на дедовини у селу Јакову, надомак Београда.

Боле – Богољуб Курандић, са чином пуковника Полиције и звањем инспектора стекао је заслужену пензију. Посао је оставио трага па је зато у Пролом бањи по деветнаести пут. Шали се на свој рачун изјавама да ће лековиту воду почети да користи два пута годишње. Прија ми, подмлађује ме, шетам редовно, вежбаам а руже успут берем и – поклањам, шали се пензионер Боле.

Инвалидска пензионерка Сокица Тубић радила је у земунској штампарији. Рад је добру зараду доносио, одвијао се по сменама, чак је радила и ноћу. Школовала је ћерку која је сада костимограф на једној телевизији. Сокица је повредила руку и има реуматске болове па каже да „прогнозира време“ пред кишу. Весела је и комуникативна, где год се нађе стиче безбројна познанства. Воли да пева и игра и таква каква је „отвара“ душе својих саговорника.

Било је у бањи додуше и оних који нису били расположени за забаву и дружење. Али тачно је да Пролом вода лечи све – па и расположење.

Текст и снимци: Миле Гарић

Студирање у иностранству и породична пензија

? А. П., Суботица: Мој син студира у Сједињеним Државама већ две године (има 21 годину). Нажалост, недавно је преминуо мој супруг па ме интересује да ли син има право на породичну пензију пошто студира у иностранству.

Одговор: Студенти који студирају на високошколској установи у иностранству или похађају стране студијске програме на даљину, посредством информационо-комуникационих технологија, третирају се као деца на школовању и имају право на породичну пензију за време студирања у иностранству, а најдуже до навршене 26. године живота. Потребно је да уз захтев за породичну пензију доставите и потврду факултета који похађа Ваш син којом се потврђује његов статус студента.

Аутентичност школских потврда из иностранства често се не потврђује онако како је код нас уобичајено – печатом, већ електронским потписом, интернет адресом за непосредну верификацију на страницама саме школе, или кодом. Стога потврда мора да буде преведена на српски језик и оверена од стране овлашћеног судског тумача.

Потврда о школовању се доставља сваке године најкасније до 30. новембра, у супротном се доноси решење о престанку права на породичну пензију.

Допунски рад

? К. С., Обреновац: Званично сам запослен у једној фирми, али пар дана недељно после подне радим у другој, приватној, по неколико сати. Да ли је то по закону и ако није, како може законски да се регулише?

Одговор: Запослени који ради са пуним радним временом код једног послодавца може да закључи уговор о допунском раду са другим послодавцем, и то највише до једне трећине радног времена. Када је лице осигурано по неком од обавезних основа осигурања (запослени, осигураници самосталних делатности или осигураници пољопривредници), не пријављује се на осигурање по основу уговорених послова (значи не попуњава се пријава и не уноси у базу), већ се за њега само уноси М-УН

образац у базу података матичне евиденције. То је пријава о уплати доприноса по основу уговорене накнаде, односно накнаде по основу уговора о допунском раду и висини те накнаде за одређену годину. Тај податак о накнади се уноси у нашу базу као тзв. „други ред“ за ону годину у којој осигураник већ има признату зараду/основицу по основу обавезног осигурања, и приликом обрачуна пензије сабирају се све зараде и накнаде за ту годину, и цео износ улази у обрачун пензије.

Накнада за телесно оштећење

? Д. Т., Босилеград: Лечен сам у Клиничком центру Ниш у септембру 2020. године од инфаркта и отпуштен на даље лечење о чему као доказ прилажем отпусну листу. Молим да ми дате упутство да ли испуњавам услове за стицање додатка на телесно оштећење, без обзира на проведено време без потраживања ове накнаде.

Одговор: Право на новчану накнаду за телесно оштећење може да се оствари ако је узрок настанка телесног оштећења повреда на раду или професионално обољење под условом да телесно оштећење износи најмање 30 одсто. Како сте Ви корисник пензије од 1989. године, узрок настанка Вашег телесног оштећења може бити

само болест и уколико поднесете захтев за остваривање права на накнаду, биће одређен само степен телесног оштећења, без права на новчану накнаду. Право на новчану накнаду за телесно оштећење не може да се оствари ако је телесно оштећење настало као последица болести или је проузроковано повредом ван рада.

ВИ ПИТАТЕ „ГЛАС ОСИГУРАНИКА“ ОДГОВАРА

Више информација о свим питањима из области пензијског и инвалидског осигурања доступно је на сајту РФ ПИО www.pio.rs

Шта утиче на висину пензије

? Н. К., Пријепоље: Крајем године идем у старосну пензију. Да ли можете да наведете шта се узима за обрачун пензије и шта утиче на висину пензије?

Одговор: Висина пензије се одређује на основу бодовног система, којим се обезбеђује да висина пензије корисника буде у вези са дужином пензијског стажа и висином основице (остварене зараде) на које је плаћен допринос, чиме се обухвата време проведено у осигурању током целог радног века осигураника. То значи да на висину старосне пензије не утиче само дужина пензијског стажа већ и остварена зарада,

односно основице осигурања за сваку календарску годину. Приликом израчунавања износа пензије укупна зарада за сваку календарску годину ставља се у однос са просечном годишњом зарадом у Републици за исту календарску годину. У зависности од тога колика је била зарада у односу на просечну зараду у Републици и колико година стажа има осигураник, зависиће и износ пензије.

Стаж у Србији и Словенији

? Б. Т., Зрењанин: Радим као медицинска сестра у Словенији већ три године, као држављанка Србије. Пре тога сам 14 година исти посао радила у Србији. Намеравам да и даље радим у Словенији, а кад завршим радни век да се вратим у Србију. Да ли могу да спојим стаж из Србије и Словеније и да примам једну пензију?

Одговор: Права из пензијског и инвалидског осигурања по међународним уговорима остварују осигураници који су навршили део стажа у Републици Србији, а део стажа у другој држави с којом је Република Србија потписала и примењује уговор о социјалном осигурању, с тим што се права остварују по националним законима који важе у свакој од тих држава.

У случајевима да подносилац захтева испуњава услове за признавање права на пензију само на основу стажа навршеног у Републици Србији, односно уколико има најмање 15 година стажа осигурања за које су плаћени доприноси, утврђује се право на самосталну пензију. Уколико подносилац захтева нема довољно стажа у Републици Србији за

самосталну пензију, да би му било признато право на пензију домаћи стаж се сабира са стажом осигурања навршеним у држави уговорници и утврђује се право на такозвани сразмерни део пензије, с тим што свака држава исплаћује пензију само за део стажа који је навршен у тој држави. Тачније речено, Фонд ПИО исплаћује пензију само на основу стажа који је навршен по прописима Републике Србије, док за стаж остварен у другој држави пензију исплаћује носилац пензијског и инвалидског осигурања те државе. Захтев за остваривање права за грађане који имају пребивалиште у Србији подноси се Фонду ПИО, а Фонд, у име подносиоца захтева, покреће поступак остваривања права у другој држави.

СКАНДИНАВКА

АУТОР: РАЈКО КУЗМА- НОВИЋ	ДРЖАВА ЧЛЕНИЦА ОУН	ИЗВОРИ КОЈИ САДРЖЕ МНОГО СОЛИ (ИЗР.)	ОПАКО, ПОКВАРЕНО	ПОСУДА СА ТУЧКОМ	ЉУДИ КОЈИ ШЕТАЈУ	ЗАЧИНСКА БИЉКА
ПАША, НА- ПАСАЊЕ						
ПРИПАДНИК СЛОВЕН- СКОГ НАРОДА						
ГОВОРИТИ НЕИСТИНЕ						
ВРСТА ЈУЖНОГ ВОЂА						
НЕДЕЉНЕ ИНФОРМ. НОВИНЕ				ЧАС НАПРАВА ЗА ВАЂЕЊЕ ВИНА		ПОВРШИНА ЛИСТА У КЊИЗИ
ХЕЛЕНСКИ БОГ ПЛОД- НОСТИ						
	ЗАПАД ОШТРЕ, ЖЕСТОКЕ (ЛАТ.)		АМПЕР ЗНАЦИ ЗА УЗБУНУ		ОЗНАКА ЗА ТОНУ ГРАД У ШУМАДИЈИ	
ФИЛМ ЏЕЈМСА КАМЕРОНА						
ТЕШКА ЗАРАЗНА БОЛЕСТ						
ТРОПСКИ ЦИКЛОН						
ГЛ. ГРАД АЛБАНИЈЕ						
НЕПЕР	МЕТАР СТВАРАТИ ПЕНУ			ЈОТОВАНО Д РУСИ ИЗ ТАТАР- СТАНА		ТОМА ОД МИЉА
УКРАСНИ ПРИДЕВ (ГРЧ.)						
	ЕНЕРГИЈА ФИГУРА У УМЕТНИЧ. КЛИЗАЊУ		ТЕЛЕФОН- СКИ ПОЗИВ ПРИБОР ЗА РАД			
СТРУЧЊАК У АНАТОМИЈИ						
СЛАБИ, НИКАКВИ						
ЧОВЕК У ПОЗНИМ ГОДИНАМА						
ВИСОКА СТРМА СТЕНА						

М	О	Ш	А	Л	И	М	Д	А	Р	Б
Р	И	М	О	Х	И	Т	Н	К	Б	О
Ж	М	Р	М	Л	Ж	И	И	Љ	Л	Ј
М	И	И	О	И	М	В	А	И	А	А
Ж	И	В	О	С	Л	А	В	С	Г	Н
Р	А	Ц	А	Д	Л	Е	Н	О	И	А
Н	Л	Ј	А	Д	Р	А	Н	Б	Ц	Б
Д	Е	А	Д	А	И	А	В	К	А	У
А	К	Н	Е	В	Е	Н	Г	К	О	Љ
В	С	И	Н	О	В	М	Н	И	А	О
О	А	Н	Г	Е	Л	И	Н	А	Њ	В
Р	Н	Л	С	А	Б	Л	Л	К	Д	А
К	Д	Н	С	У	М	О	Н	Н	Г	Л
А	А	О	Љ	И	К	Ј	Ј	А	А	С
Ш	Р	Р	Т	И	Д	К	З	Ш	В	А
А	Д	А	Н	Е	Н	А	Д	У	А	И
Р	Р	И	М	О	Г	А	Р	Д	С	Г

У осмосмерци пронађите речи из пописа. Преостала слова дају коначно решење.

АЛЕКСАНДАР	ЈАСНА	НИНА
АНГЕЛИНА	ЉУБИНКА	ОЛИВЕРА
БИСА	МИЛЕНКО	РАДИСЛАВ
БЛАГИЦА	МИЛОВАН	РАДМИЛА
БОЈАНА	МИЛОЈКА	РАЦА
БОСИЉКА	МИОДРАГ	РАША
ВЕСНА	МИРОСЛАВКА	РОСА
ДАВОРКА	МИТАР	САВА
ДРАГИЊА	МИЦА	СЛАВОЉУБ
ДРАГОМИР	МОША	ТИХОМИР.
ДУШАНКА	НАДА	
ЖИВАДИН	НЕБОЈША	
ЖИВОСЛАВ	НЕВЕНКА	
ЗАГА	НЕДА	
ИВАН	НЕНАД	
ЈАСМИНА	НИКОЛА	

РЕШЕЊЕ: испаша, словен, латати, ананас, нин, ч, динонис, з, а, т, аватар, колера, ураран, тирана, н, м, ђ, епитет, е, ало, анатом, килави, стапац, литица.

РЕШЕЊЕ: живодар.

Да ли сте знали ...

– да пас Лајка није једина животиња која се винула у свемир и да је та част први пут припала воћним мушицама?

Наиме, амерички научници послали су воћне мушице ка свемиру још 20. фебруара 1947, десет година пре чувене Лајке. Воћне мушице нису стигле до орбите, али јесу у свемир и што је најважније преживеле су лет.

– да су у свемир летели и мајмуни?

Алберт 1 и Алберт 2 су били резус макаки мајмуни који су 1948. и 1949. послати у свемир. Алберт 1 није преживео лет, највероватније ни лансирање ракете. Ни Алберт 2 није преживео мисију јер му се падобран није отворио при повратку. Након што је уочено да шимпанзе имају најсличнији ДНК човеку, у свемир је 31. јануара 1961. одлетела једна шимпанза, а исте године послате су и жабе и морска прасад.

– да су се наредне године у свемиру нашли и мишеви?

Први миш отишао је у свемир 1950, а постоји податак да се у наредној деценији у орбити нашло још њих, и да су 42 миша и два пацова ово путовање преживели.

– да је у периоду од 1951. до 1961. године Совјетски Савез у свемир послао 48 паса?

Научници су утврдили да улични пси мешанци имају највећу издржљивост, па су 22. јула 1951. са полигона Капустин Јар у свемир послати пси Десик и Циган и безбедно су се вратили. Лајка је на пут кренула у совјетској свемирској летелици Спутњик 3. новембра 1957, а 1960. у свемир су послати такође прослављени пси Белка и Стрелка, који су за разлику од Лајке преживели лет.

– да је Француска државна свемирска агенција ЦНЕС одлучила да 1963. у свемир пошаље мачку? Међутим, постоји анегдота да је на дан лансирања мачак астронаут необјашњиво нестао, те је уместо њега одлетела мачка Фелисет.

Она се винула 200 км изнад Земље у француској ракети Вероник АГ1. Приземљила се после само 15 минута, а касније је и одликована.

– да су у свемир летели још и водени медведи, светлеће лигње, шимпанзе...?

На Међународну свемирску станицу ракетом Спејс Икс одлетело је пет хиљада водених медведа – микростворења која могу да преживе невероватне услове, од дубоког смрзавања до екстремно високих температура. Истом ракетом летеле су и светлеће лигње, познате и као хавајске лигње.

Лековите мисли

Парадокс је кад нерадник инсценира повреду на раду.

Слава и новац некад иду заједно, али новац, ипак, пре оде.

Лаж је као загађење. Што се више шири, све је опаснија.

У животу новац често саплиће истину.

За округлим столом одговори некад буду округли, па на ћоше.

Налазим се између Сциле и Харибде. Између одласка на море и моје плате.

Душан Старчевић

Летњоризми

Пензије су чудо! Расту и без заливања!

Сви људи не могу да живе без ваздуха, а многи и без мобилног телефона!

Ко је превише поносан често добије „по носу“!

Имам пријатеља са којим се дружим само лети. Зове се вентилатор.

Чим ми је лекар рекао да не смем да једем слатко, загорчао ми је живот!

Невен Шијаков

Деменција

Љубоморно чувам пензију, да изгурам до следеће.

Борим се против деменције. Прочитано прекрижим да не бих читао поново.

У борби мишљења залажем се за мир.

Певача напретек, не можемо ухватити ритам.

Фудбалери су нам највећа непокретна имовина.

Ђаво никад не спава. Запослио се као ноћни чувар.

Радомир Станојковић

Причам ти причу

Наш човек је за политику душу дао.

Сви који раде, не раде добро. Ометају оне који причају да раде.

Да није инспиративних политичара, преполовио би се број сатиричара.

Ко не зановећа, никоме не смета.

Јефтине људи нас скупо коштају!

Пеко Лаличић

Кривине

Ситан се ни у афоризму не препознаје.

Линија мањег отпора има највише кривина.

Време не ради за нас. И оно је незапослено.

Не жалим што не идем на море. Имам море проблема.

Не долази ми се себи. Знам шта ћу да нађем.

Чим се нађемо у чуду, чуда престану да се догађају.

Милен Миливојевић